

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1892. Andra Kammaren. N:o 13.

Lördagen den 27 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 20 innevarande februari.

§ 2.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af Riksdagens nästlidet år församlade revisorer afgifna berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1890.

§ 3.

Till kammarens afgörande förelåg till en början statsutskottets utlåtande, n:o 10, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, omfattande anslagen till pensions- och indragingsstaterna.

Punkten 1.

Bifölls.

Punkten 2.

Uppå derom gjord ansökning hade Kongl. Maj:t föreslagit, att åt förre fanjunkaren vid nu mera upplösta kronoarbetskompaniet å Vaxholm *Carl Gustaf Pettersson* måtte å allmänna indragingsstaten uppföras en årlig pension af 400 kronor, att under hans återstående lifstid utgå från och med månaden näst efter den, då *Pettersson* frånträdde sin befattning såsom slottsvaktmästare å Vaxholms fästning.

Angående pension för förre fanjunkaren O. G. Pettersson.

Angående
pension för
förra fan-
junkaren C.
G. Pettersson.
(Forts.)

Utskottet hemställde:

»att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att åt förra fanjunkaren vid nu mera upplösta kronoarbetskompaniet å Vaxholm Carl Gustaf Pettersson må å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension af 200 kronor, att under hans återstående lifstid utgå från och med år 1892.»

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet frih. von Essen: I den nu föredragna punkten har Kongl. Maj:t begärt, att förra fanjunkaren C. G. Pettersson måtte från allmänna indragningsstaten erhålla en årlig pension af 400 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, då han lemnar sin befattning såsom slottsvaktmästare å Vaxholms fästning. Han har nemligen der innehaft plats dels såsom fångvaktare vid kronoarbetscorpsets och dels som slottsvaktmästare. De löneförmåner han egt, hafva för den förra tjensten utgjort 700 kronor och för den senare 600 kronor. Den förstnämnda af dessa befattningar kan han nu icke längre bestrida, emedan hans helse icke tillåter honom att vidare tienstgöra såsom fångvaktare och att förflyttas till den nya tvångsarbetsanstalten å Svartsjö, dit de fångar blifvit öfverförda, som han hittills haft vård om. Det är med anledning häraf nämde Pettersson hos Kongl. Maj:t gjort ansökan om erhållande af pension. Men statskontoret har förklaradt, att, så länge Pettersson innehade sin befattning som slottsvaktmästare, i hvilken egenskap han uppbure en aflöning af 600 kronor, borde han icke erhålla någon pension, utan borde denna beviljas honom först sedan han lemnat denna plats. Men då man ju icke kan veta, huru länge han kommer att kvarstanna i denna befattning, har Kongl. Maj:t i enlighet med statskontorets utlåtande föreslagit, att en pension måtte beviljas honom af 400 kronor om året först, sedan han lemnat båda sina tjenster så väl den första eller fångvaktaretjensten som äfven den senare eller slottsvaktmästarebefattningen.

Nu har emellertid statsutskottet hemställt, att Pettersson måtte erhålla en årlig pension af 200 kronor *nu genast*, så snart han lemnat sin fångvaktaresyssla, således, ehuru han bibehåller sin lön af 600 kronor såsom slottsvaktmästare. Detta kan visserligen anses som en förmån, hvilken Kongl. Maj:t icke afsett, men å andra sidan, när Pettersson en gång lemnar slottsvaktmästareplatsen, så står han der med endast 200 kronors pension. Jag får därför upprigtigt säga, att, ehuru det kan se ut, som om utskottets förslag vore förestafvadt af välvilja, så kan det dock komma att lända den ifrågavarande personen till mera skada än utskottet afsett, då han frånträdt sin syssla som slottsvaktmästare. Det är därför jag ber att få hemställa, att kammaren måtte taga i betraktande de omständigheter, som jag nu angifvit.

Herr Pehrson i Törneryd: Ehuru jag icke vid statsutskottets utlåtande i denna punkt bifogat min från utskottets hemställan af-

vikande mening, har jag likväl vid behandlingen inom utskottet af detta ärende yrkat rent afslag å Kongl. Maj:ts framställning, och detta af följande skäl. Den ifrågavarande förre fanjunkaren Pettersson, är ännu till åren yngre än vanligen de äro, som inträda i pensionsåldern. Det gäller som regel att hafva uppnått 65 lefnads- och 35 tjensteår. Ifrågavarande Pettersson är endast 53 år gammal och räknar blott 28 tjensteår vid fångvården. Redan detta synes mig vara ett skäl, som är mer än väl värdt att beaktas.

Men det är en annan omständighet, som jag lika mycket fäster mig vid, och det är att denne Pettersson icke är mera försvagad till sina kroppskrafter och icke mera tryckt af sina 53 lefnadsår än att han fortfarande kan bestrida slottsvaktmästaretjensten vid Vaxholms fästning, för hvilken tjenst han uppbär ett arvode af 600 kronor om året.

Det synes mig verkligen att, så länge personen i fråga kan beklåda denna plats och sålunda åtnjuta denna årliga inkomst, det icke föreligger något skäl för pensionens beviljande.

Det är af dessa skäl som jag trodde det vara rättast att alldeles afstyrka Kongl. Maj:ts förslag i ämnet, men då jag, ehuru jag haft en sådan uppfattning, ändå icke reserverat mig, har det varit därför, att jag tänkt mig, att, om kammaren ville låta nöja sig med utskottets hemställan, skulle jag för min del låta dervid bero. Men om deremot något yrkande skulle göras om beloppets höjande utöfver det pensionsbelopp, utskottet hemställt, då anser jag mig i sådant fall oförhindrad att upptaga det yrkande, jag hade i utskottet. För närvarande skall jag dock låta nöja mig med utskottets förslag.

Herr *Norberg* instämde häruti.

Vidare yttrades ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 3.

Bifölls.

Punkten 4.

På derom gjord ansökning hade Kongl. Maj:t föreslagit, att regementsläkaren vid flottans station i Karlskrona C. I. Th. Lundberghs enka *Augusta Lovisa Dorothea Lundbergh*, född Mossberg, måtte från allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 500 kronor att utgå från och med februari månad 1891 och så länge hon i sitt nuvarande enkestånd förblefve.

*Angående
pension för
regements-
läkaren C. I.
Th. Lund-
berghs enka.*

Utskottet hemställde:

»att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att regementsläkaren vid flottans station i Karlskrona C. I. Th. Lundberghs enka *Augusta Lovisa Dorothea Lundbergh*, född Mossberg, må från allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till

Angående belopp af 240 kronor, att utgå från och med februari månad 1891 och så länge hon i sitt nuvarande enkestånd förblifver.»
 pension för regementsläkaren C. I. Th. Lundberghs enka

Häremot hade reservationer anmälts af herrar A. Persson i Möraryp, P. Andersson i Högkil, G. Eriksson i Mörviken, P. Ersson i Vestlandaholm, Lasse Jönsson, P. Pehrson i Törneryd, C. Persson i Stallerhult, N. Petersson i Runtorp, A. P. Danielson, S. G. von Friesen, A. Johansson i Löfåsen och P. G. Petersson i Brystorp, hvilka yrkat, att utskottet måtte hemställa om afslag å Kongl. Maj:ts framställning i ämnet.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Andersson från Malmö: Då Riksdagen vid föregående tillfällen gifvit pensioner åt enkor efter affidne tjenstemän, har det hufvudsakligen varit ömmande omständigheter, som föranledt dertill. Men, mine herrar, man kan icke säga, att några sådana ömmande skäl föreligga i detta fall. Såsom vi se af handlingarne har boupp-teckningen efter affidne regementsläkaren Lundbergh uppgått till 15,739 kronor 65 öre, och, då man vet, att i regeln tillgångarne pläga vara rätt mycket större än hvad boupp-teckningsinstrumentet visar, kan man vara säker på, att summan icke är för högt tilltagen. Enkan har dessutom ett gratial från amiralitetskrigsmanskassan af 360 kronor årligen. Då vidare här icke finnas några barn, om hvilka man kan säga, att de äro oförsörjda, alldenstund förutom sonen de båda döttrarne uppnått den ålder, då man i vanliga fall anser, att de kunna försörja sig sjelfva, så finner jag för min del icke så ömmande skäl föreligga, att de kunna föranleda till beviljandet af den äskade pensionen åt enkefru Lundbergh. Jag kan icke förstå, huru Riksdagen framdeles skall kunna komma ifrån frågor af liknande natur, om man nu går in på att bifalla antingen regeringens förslag eller statsutskottets hemställan, ty om man beviljar pension åt en enka, hvilkens man efterlemnad en så stor förmögenhet, då blir det väl svårt att framdeles neka dem som har mindre tillgångar. Dessutom tycker jag, att det skulle se rätt egen-domligt ut, om Riksdagen, då här finnas så många tusentals men-niskor, som sakna det nödvändigaste för dagen, nu skulle lemna understöd åt en enka med denna förmögenhet. Jag skall därför, herr talman, anhålla om afslag å så väl Kongl. Maj:ts förslag som statsutskottets hemställan i förevarande punkt.

Chefen för sjöförvarsdepartementet, herr statsrådet friherre von Otter: För min del kan jag icke biträda den siste talarens åsigt i förevarande hänseende, utan jag anser tvärtom, att reservanterna i detta fall varit synnerligen stränga och hårda mot i fråga varande enka. Ja, jag går så långt, att jag vill påstå, att till och med utskottet visat sig mindre välvilligt nu än förut i likartade fall. Om man jemför de förhållanden, som här föreligga, med dem, som gjorde sig gällande, då 1886 års Riksdag beviljade en pension af 500 kronor åt enkan efter provinsialläkaren Comstedt, så torde det vara uppen-

bart, att regementsläkaren Lundberghs enka måste hysa berättigade anspråk, åtminstone från billighetens synpunkt, att erhålla minst lika mycket som enkan Comstedt.

Till att börja med får jag då fästa uppmärksamheten på, att båda dessa läkare afledo i följd af olycksfall i tjensten, provinsialläkaren Comstedt under en tjänsteresa och regementsläkaren Lundbergh till följd af blodförgiftning under tjänstgöring å flottans sjukhus i Carlskrona. I detta fall synas de mig alltså vara likaställda.

Fäster jag mig åter vid de respektive läkarnes tjänstgöringstid, hvilken ju ofta plägar tagas i betraktande vid pensionsfrågor, så hade provinsialläkaren Comstedt förutom några tillfälliga läkareförordnanden tjänstgjort i statens tjänst endast i 12 år, regementsläkaren Lundbergh deremot i 32 år, således i 20 år längre, och detta på ett synnerligen förtjenstfullt sätt. Båda läkarne efterlemnade enka och tre barn, nemligen hvardera en son och två döttrar. Dervidlag är nu visserligen förhållandet sådant, att den sistnämndes son uppnått den ålder, att han kan försöka försörja sig själf, men döttrarna äro fortfarande oförsörjda.

Hvad åter beträffar de båda enkornas ekonomiska ställning, så får jag fästa uppmärksamheten på, att provinsialläkaren Comstedts enka hade att påräkna från civilstatens pensionsinrättning en pension af 900 kronor, under det att regementsläkaren Lundberghs enka, såsom nyss blifvit nämndt, endast har att vänta en pension af 360 kronor. Skulle reservanternas förslag nu vinna Riksdagens bifall, skulle ställningen blifva den, att den senare finge nöja sig med blott 360 kronor, under det den förra fått 1,400.

Det är nu visserligen sant, såsom ock här yttrats, att regementsläkaren Lundbergh efterlemnade ett bo, som värderats till omkring 15,700 kronor, under det att provinsialläkaren Comstedt endast efterlemnade omkring 3,800 kronor, hvilket sålunda visar en betydlig skilnad. Men jag hemställer, om man bör fästa så synnerligt afseende dervid i detta fall, då man vet att dessa 15,700 kronor till största delen utgöras af boets värde, deribland särskildt värdet af ett dyrbart bibliotek, hvilket, såsom herrarne känna, icke lennar någon ränta och vid försäljning skulle lemna ganska liten behållning — så brukar åtminstone vara fallet.

Och i öfrigt hemställer jag, huruvida det är principiellt riktigt, att då båda enkorna äro nästan medellösa, fästa sig vid, om den ena har litet mera än den andra.

Såsom jag själf känner, har regementsläkaren Lundbergh alltid lefvat ytterst indraget och sparsamt och derigenom under sin långa tjänstetid lyckats betala sina skulder och derjemte få ihop så mycket som detta bo är värdt eller omkring 15,000 kronor. Jag hemställer, om det är riktigt, att på grund af denna sparsamhet, — jag kan gerna säga straffa enkan, ty hade förhållandet varit det, att han i stället för att spara ihop detta satt sig i skuld på 10 å 12,000 kronor, så hade antagligen kammaren icke dragit i betänkande att åtminstone bifalla utskottets förslag, och då hade enkan kommit i betydligt bättre förhållanden, än hvad nu synes blifva fallet.

Angående
pension för
regements-
läkaren C. I.
Th. Lund-
berghs enka.
(Forts.)

Angående pension för regementsläkaren C. I. Th. Lundberghs enka. Sjelf skulle jag naturligtvis helst se, att Kongl. Maj:ts förslag blifvit bifallet. Men då endast en reservant i Första Kammaren uppträd för detsamma och då här tyckes vara ett kompakt motstånd deremot, så får jag inskränka mig att hemställa om bifall till utskottets (Forts.) förslag.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag har för min enskilda del alltid varit principiellt mot, att Riksdagen skall gifva pensioner åt enkor och barn. Jag kan icke få klart för mig, att detta är fullt riktigt, ty denna pensionering skulle ju blifva en sorts fattigvårdsanstalt, om jag så får kalla det, derest staten skall icke allenast pensionera tjänstemän, utan äfven deras enkor och barn. Slutligen skulle man kanske komma derhän att pensionera äfven barnbarn och barnbarnsbarn. Så långt har man visserligen ännu icke kommit, men det ser nästan ut, som om man nu vore på väg åt det hållet.

Hvad nu ifrågavarande pension beträffar, så synes det mig, i likhet med hvad en föregående talare yttrade, vara nära nog orimligt att begära pension åt en enka, hvars man efterlemnad en behållning i boet, som enligt bouppteckningen uppgått till mellan 15- och 16,000 kronor, allra helst då man, såsom samme talare annmärkte, vet, att bouppteckningsvärdet vanligen är satt mycket lågt. Nu säger man, att lösöreboets värde utgör största delen af denna behållning, hvarför hon icke har att påräkna någon ränta eller inkomst deraf. Ja, detta är ju fullkomligt riktigt, men jag förutsätter, att hon, såsom enka och pensionstagare, icke behöfver ett så stort bo, som detta, hvars värde utgör större delen af dessa 15,000 kronor, och hon kan alltså mycket väl försälja större delen af detta bo, då hon såsom pensions-tagare väl icke bör lefva, som man säger, på stor fot. Hon bör alltså på detta sätt kunna bereda sig en ganska betydlig summa, hvilken kan gifva ränta.

Det förundrar mig storligen, att såsom bär skett, ett par tjänstemän kunnat ge intyg, att denna enka befinner sig i brydsamma omständigheter, då i boet finnes en behållning af nära 16,000 kronor, hvilket, efter landtliga förhållanden, räknas som en ganska stor förmögenhet. Det är verkligen ledsamt att det skall kunna inträffa, att personer med heder kunna vilja med sina namn borga för, att en person, som eger nära 16,000 kronor, befinner sig i brydsamma omständigheter.

Herr statsrådet och chefen för kongl. sjöförsvarsdepartementet erinrade om, att Riksdagen vid ett föregående tillfälle beviljat pension åt enkan efter en provinsialläkare Comstedt. Detta är visserligen sant; men vi veta, huru det ofta går till i dylika fall — och jag vill ej klandra det, eftersom man dervid handlar fullt grundlagsenligt — nemligen att afgörandet af en fråga vid en gemensam votering kan bero på några röster, så att en kan dervid erhålla pension, en annan deremot icke. Men om man närmare skärskådar de särskilda förhållanden, som af vederbörande myndigheter åberopats såsom skäl för att förorda ansökningen i fråga, och att dervid bestämma pensionen att utgå med samma belopp, som blifvit tilldeladt enkan efter

provincialläkaren Comstedt, så vill jag minnas, att beträffande beviljandet af enkan Comstedts pension handlingarne upplyste, att der-
vidlag särdeles ömmande omständigheter förelågo. Först och främst, *Angående pension för regementsläkaren C. I. Th. Lundberghs enka.*
var qvarlåtenskapen icke på långt när så stor, som i förevarande fall, och för det andra dog provincialläkaren Comstedt en hastig död, under en tjänsteresa. Här säges det visserligen, att regementsläkaren Lundbergh skulle ha affidit i följd af en vid en obduktion ådragen blodförgiftning, men att detta varit dödsorsaken är väl endast en supposition, och det är för mig och kanske äfven för många andra svårt att utreda, huru vida dödsorsaken varit denna eller någon annan.

Såsom saken för närvarande står, kan jag för min del icke annat än yrka afslag så väl å utskottets hemställan, som Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Svensson från Karlskrona: Herr talman, mine herrar! Jag skall be att få säga några ord med anledning af den siste talarens yttrande, då han i sin jernförelse mellan provincialläkaren Comstedt och regementsläkaren Lundbergh omnämnde, att den förre vådliga omkommit under en tjänsteresa, men att deremot det endast vore en supposition, att den senare dött i följd af en under en obduktion ådragen blodförgiftning. Jag ber dock få upplysa, att dödsorsaken i sistnämnda fall är fullkomligt konstaterad. Doktor Lundbergh var anställd såsom regementsläkare vid flottans sjukhus i Karlskrona. Under den omnämnda obduktionen skadade han sig och fick straxt derefter blodförgiftning, hvaraf han efter några dagar afled. Han har visserligen icke, såsom doktor Comstedt vådliga omkommit under en tjänsteresa i statens tjänst, men han har dock affidit i följd af en i statens tjänst ådragen skada. Under 32 år hade regementsläkaren Lundbergh varit anställd i statens tjänst och derjemte under många år samtidigt skött lasarettsläkaretjensten i Karlskrona. I följd af dessa sina båda trägna befattningar har han icke kunnat egna sig särdeles mycket åt någon enskild praktik. Ungefär ett år före sin död tog han afsked från lasarettsläkarebefattningen, hvarigenom han erhöi mera tid att egna sig åt enskild praktik och det är ganska sannolikt att, om han fått lefva, han med sin stora skicklighet såsom läkare och med det stora förtroende han åtnjöt inom samhället, blifvit i tillfälle att på denna enskilda praktik samla någon förmögenhet. Visserligen visar bouppteckningssumman ett öfverskott af närmare 16,000 kronor, men detta belopp tillfaller dock icke hans efterlemnade enka odeladt, utan endast hälften deraf; och då dessutom, på sätt af betänkandet framgår, behållningen i boet till större delen utgöres af lösöreboet, så blir den ränta, som kan beräknas på behållningen, icke synnerligen stor. Hon har visserligen att påräkna ett gratial från amiralitetskrigsmanskassan af 360 kronor årligen; men detta gratial skall dock enligt det för kassan gällande reglemente fördelas mellan enkan och de ogifta döttrarne, om sådant af dem ifrågasättes, så länge de lefva ogifta.

Jag skulle för min del helst sett, att Kongl. Maj:ts föreliggande proposition ginge igenom, men som ingen utsigt därför före-

Angående pension för regementsläkaren C. I. Th. Lundberghs enka. finnes, skall jag för min del be att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Häruti instämde herr *Romberg*.

Th. Lundberghs enka.
(Forts.)

Herr Sjö: Jag är af den uppfattning, att alla tjenstemän borde så ställa sig under sin tjenstetid, att de kunde afsätta ett belopp till pension åt de sina. Men så sker icke, och därför ingår Kongl. Maj:ts gång på gång till Riksdagen med framställning om beviljande af pension, och Riksdagen bifaller dessa framställningar den ena gången efter den andra, skälen därför må vara aldrig så svaga.

Jag erinrar mig mycket väl från början af min riksdagsmannatid ett meddelande, som gjordes mig af en kamrat. Då pension beviljades en embetsmannaken från hans kommittentskap, yttrade han samtalsvis sin förvåning deröfver, emedan han kände, att hon på sin ort gaf de bästa supéerna och de ståtligaste tillställningarne, hvarför man väl knappast kunde antaga, att hon befann sig i så synnerligen brydsamma ekonomiska omständigheter. Och på samma sätt kommer det kanske att gå, om man beviljar den nu ifrågasatta pensionen, ty en sådan behållning, som den som här finnes, 16,000 kronor, är ju en hel förmögenhet.

Jag yrkar afslag å statsutskottets hemställan i denna punkt.

Herr Gumælius: Den siste ärade talaren slutade med ett uttalande, som gått igen från ett par föregående talares yttranden, eller att det finnes en rätt vacker behållning i boet — af närmare 16,000 kronor — och att denna behållning ju vore en hel förmögenhet. Men det förefaller mig som om i statsutskottet och vid uppsättande af dess betänkande något missförstånd gjort sig gällande, eller att något utlemnats, som bort stå der. Det är ju klart att dessa 16,000 kronor icke tillhöra enkan ensam, utan henne och hennes barn, af hvilka alla tre synas hafva uppnått myndig ålder, och det kan ju vara ganska ovisst, huru mycket dessa kunna afstå af boet till sin mor.

Jag har vidare fäst min uppmärksamhet vid det meddelande, som lemnades af representanten från Karlskrona, eller att de 360 kronor, som hon, enligt hvad utskottet angifver, skulle få i pension från amiralitetskrigsmanskassan, äfven skall delas mellan henne och hennes två döttrar, så länge dessa äro ogifta. Om nu, hvilket man väl bör antaga, denna hans uppgift är riktig — jag har åtminstone icke någon anledning att betvifla detta — så är den andra premissen för statsutskottets beslut sådan, att den åtminstone kan missförstås. Och det må jag säga, att om statsutskottets ledamöter från denna kammare ansett sig böra reservera sig mot utskottets hemställan, på grund af det antagandet att för enkan finnes att tillgå en behållning i boet af närmare 16,000 kronor och en pension af 360 kronor, så ställer sig förhållandet annorlunda, om man vet, att hon endast har att påräkna hälften af denna behållning och af denna pension. Derjemte har jag från ett håll hört uppgifvas, att en stor del af tillgångarna egentligen skulle ligga i den afidnes bibliotek. Jag har icke varit i tillfälle att se detta af utskottets betänkande, der det endast om-

nämnes att en stor del af behållningen utgöres af *lösöreboet*. Således, om man vill jemka litet från hvardera hållet — och det händer ofta att man i pensionsfrågor får lof att göra detta, om man vill komma till den siffran, som är den rigtige — så tror jag att de uppgifter, som föreligga i statsutskottets betänkande, åtminstone sådana de te sig vid en hastigare genomläsning, äro mera egnade att tåla vid en sådan jemkning. *Angående pension för regementsläkaren C. I. Th. Lundberghs enka.*

Vid sådant förhållande och då det är upplyst, att ifrågavarande läkare i följd af en sjukdom, som han ädragit sig under tjenstutöfning, gått en förtidig död till mötes, vill jag för min del be att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Petersson i Brystorp: Jag kan icke finna något skäl för den nu ifrågasatta pensionen annat än det, att pension förut en gång beviljats en enka efter en läkare, och äfven detta synes mig mycket svagt. Jag kan verkligen icke finna ett enda skäl att bevilja pension åt en enka, som eger så stora tillgångar. En föregående talare nämnde, att det icke endast är enkan, utan äfven barnen, som blifva delaktiga af den efterlemnade förmögenheten. Ja, detta är ju mycket riktigt. Men jag kan icke förstå, hvarför embetsmäns barn skulle vara mindre skyldiga än andra att bidraga till sina föräldrars underhåll. Mig synes, att om den ene är skyldig dertill, så bör äfven den andre vara det.

På dessa skäl samt de, som anförts af flere föregående talare, får jag yrka afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som statsutskottets hemställan.

Herr Ola Bosson Olsson: En talare på stockholmsbanken anmärkte, hvad som äfven jag erkänner vara fullkomligt riktigt, nemligen att enkan icke sjelf får disponera dessa 16,000 kronor, utan att denna behållning kommer att delas mellan barnen och henne. Detta är nog riktigt, men jag ber att få eriura derom, att dessa två döttrar redan äro komna till myndig ålder. Det har heller icke bevisats, att de äro på något sätt sjukliga, och de böra alltså i väsentlig mån kunna bidraga till sitt eget underhåll. Hvad sonen beträffar, så upplysa handlingarne, att han afslutat sina medicinska studier. Han bör därför vara i tillfälle att kunna börja förtjena penningar, och det är då hans både lagliga och moraliska skyldighet att, om modren framdeles deraf kommer i behof, understödja henne. Jag föreställer mig nemligen, att under faderns lifstid föräldrarne bekostat hans medicinska studier, och det synes mig därför, såsom jag nyss nämnde, vara hans moraliska skyldighet att å sin sida, i den mån han kan, bidraga till sin moders och sina systrars underhåll.

Jag vidhåller mitt förra yrkande.

Herr Lasse Jönsson: Jag vill icke förlänga diskussionen, utan endast i korthet göra en liten anmärkning mot hvad herr statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet har anført. Han ville fasthålla jemförelsen mellan provinsialläkaren Comstedts enka och den nu ifrågavarande enkan, men denna jemförelse är icke riktigt. Det är sant, att

Angående pension för regementsläkaren C. I. Th. Lundberg's enka. regementsläkaren Lundbergh vid sin död var äldre än provinsialläkaren Comstedt, men å andra sidan må framhållas, att enligt handlingarne från 1886, då pension åt den sistnämndes enka beviljades, enkan Comstedt vore »lidande af kronisk njurinflammation, hjertförstoring och allmän svaghet, hvadan hennes förmåga att försörja sig sjelf vore

(Forts.)

betydligt inskränkt, samt den äldsta dottern vore behäftad med en medfödd luxation i högra höftleden, hvilken åkomma i väsentlig mån minskade hennes förmåga att med kroppsligt arbete förskaffa sig sin framtida bergning.» Den nu ifrågavarande enkan åter har fullväxta barn, som kunna sig sjelfva försörja och möjligen äfven understödja modren, och hvarken enkan eller barnen äro, så vidt af tillgängliga handlingar kunnat inhemtas, lidande af någon sjukdom. Någon jemförelse i detta fall synes mig alltså icke med fog kunna komma i fråga.

Af dessa skäl tager jag mig friheten yrka afslag å så väl utskottets förslag som Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Nilsson i Skärhus: Jag skall ansluta mig till de talare, hvilka yrkat afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition i ämnet som statsutskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden som derunder förekommit gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å så väl nämnda hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning; och fann herr talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som, med afslag å statsutskottets hemställan i 4 punkten af utlåtandet n:o 10, bifaller den af herrar A. Persson m. fl. vid punkten afgifna reservation, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets öfvermålade hemställan.

Voteringen visade 142 ja mot 53 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

Punkterna 5—8.

Biföllos.

Punkten 9.

På derom af styrelsen för tekniska högskolan gjord framställning hade Kongl. Maj:t föreslagit, att förste vaktmästaren vid tekniska högskolan Fredrik Wilhelm Dahlman måtte från och med månaden näst efter den, i hvilken han efter ingången af april månad 1892 erhöle afsked från befattningen såsom förste vaktmästare vid nämnda högskola, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension till belopp af 800 kronor årligen.

*Angående
pension för
förste vakt-
mästaren F.
W. Dahl-
man.*

Till denna Kongl. Maj:ts framställning hade utskottet tillstyrkt bifall, dock med pensionsbeloppets nedsättande till 600 kronor årligen.

Häremot hade reservation anmälts af herrar *A. Persson* i Mörarp, *G. Eriksson* i Mörviken, *P. Ersson* i Vestlandaholm, *Lasse Jönsson*, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *N. Petersson* i Runtorp, *A. P. Danielson*, *A. Johansson* i Löfåsen och *P. G. Petersson* i Brystorp.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Pehrson i Törneryd: Jag skall be att få föreslå den ändring i utskottets hemställan, att kammaren måtte besuta ett pensionsbelopp af 400 i stället för 600 kronor. Jag yrkar alltså afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets hemställan, men bifall till samma hemställan med den förändring, att pensionsbeloppet bestämmes till 400 kronor.

Häruti instämde herr *Eriksson* i Mörviken.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Såsom herrarne alla torde hafva sig bekant och såsom äfven framgår af utskottets utlåtande, har en förste vaktmästare vid statens embetsverk eller institutioner i allmänhet en lön af 800 kronor och tjänstgöringspenningar till belopp af 300 kronor, och han är enligt gällande bestämmelser berättigad att efter uppnådda 65 lefnads- och 35 tjänsteår såsom pension på allmänna indragningsstaten åtnjuta hela lönen, eller 800 kronor. Den nu ifrågavarande vaktmästaren Dahlman har åtnjutit i lön 900 kronor samt derjemte fri bostad och vedbrand, sålunda en aflöning som i det allra närmaste motsvarar en förste vaktmästares. Han har äfven obestriddligen tjänstgjort i denna egenskap vid en statens institution. Det enda, som skiljer honom från en till 800 kronors pension berättigad förste vaktmästare, är den omständigheten, att af särskilda skäl på tekniska högskolans stat icke finnes uppfördt något särskildt anslag till en förste vaktmästare med den och den lönen samt de och de tjänstgöringspenningarne samt till andra vaktmästare med så och så stora aflöningsförmåner o. s. v. utan är på tekniska högskolans stat ett ordinarie anslag af tillsammans 3,500 kronor anvisadt till aflöning åt betjening. Denna omständighet gjorde det naturligtvis för Kongl. Maj:t nödigt att för ordnande af Dahlmans

Angående pensionsfråga vända sig till Riksdagen. Men visserligen synes mig icke i denna skiljaktighet ligga någon slags anledning för statsutskottet att förorda nedsättandet af det utaf Kongl. Maj:t föreslagna beloppet och ännu mindre för reservanterne att än ytterligare sänka detsamma. Utskottet anför såsom skäl för sin nedsättning, att Dahlman icke varit å stat anställd — hvad dermed menas, har jag redan antydt — samt att han icke sjelf bidragit till sin framtida pensionering. Jag skulle nu visserligen kunna yttra mig litet om, huru vida det egentligen ligger en uppoffring eller eu förmån deri att afstå ett visst årligt belopp i och för sin pensionering, men jag skall nu icke vidare inlåta mig på detta ämne, så vida icke särskild anledning dertill kommer att gifvas. Faktiska förhållandet är emellertid att Dahlman, både af tekniska högskolan — hvilket kanske betyder mindre — och jemväl af civilstatens pensionsinrättning ansetts såsom ordinarie och i följd deraf, så länge tillfälle dertill förefunnits, verkligen erlagt den sedvanliga årliga afgift af 21 kronor, som vaktmästare i dessa fall måste betala till pensionsinrättningen. Jag har i detta afseende att stödja mig på ett intyg från tekniska högskolans kamrerare, af hvilket framgår, att Dahlman allt ifråu år 1879 i likhet med högskolans embetsmän och betjente, till civilstatens pensionsinrättning erlagt nämnda belopp.

Under sådana förhållanden hoppas jag kammaren skall finna, att både billighet och rättvisa fordra att, på det icke Dahlman skall blifva alltför olika ställd i jemförelse med sina vederlikar, åtminstone statsutskottets förslag bifalles, hvarigenom pensionsbeloppet bestämes till 600 kronor årligen.

Efter det öfverläggningen härmed förklarats slutad samt herr talmannen gifvit propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan i oförändradt skick och *dels* på bifall till herr Pehrsons i Törneryd yrkande, biföll kammaren utskottets hemställan oförändrad.

Angående pension för förste vaktmästaren C. E. Eriksson

Punkten 10.

På derom gjord ansökning hade Kongl. Maj:t föreslagit, att förste vaktmästaren i riksarkivet Carl Erik Eriksson måtte beviljas en mot hans lön svarande årlig pension å allmänna indragningsstaten af 800 kronor, att utgå under hans återstående lifstid från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten varder honom beviljad.

Utskottet hemställde:

»att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att förste vaktmästaren i riksarkivet Carl Erik Eriksson må beviljas en årlig pension å allmänna indragningsstaten af 600 kronor, att utgå under hans återstående lifstid från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten varder honom beviljad.»

Emot denna utskottets hemställan hade reservation anmälts af *Angående pension för* herrar *A. Persson* i Mörrarp, *G. Eriksson* i Mörviken, *P. Ersson* i Vestlandaholm, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *N. Petersson* i Runtorp, *A. P. Danielson*, *C. Andersson* i Hamra, *A. E. Eriksson. Johansson* i Löfåsen och *P. G. Petersson* i Brystorp. (Forts.)

I fråga härom anförde nu:

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Jag ber få meddela, att äfven beträffande vaktmästaren i riksarkivet Eriksson gälla hufvudsakligen samma billighetsskäl, som i afseende å den nyss omhandlade vaktmästaren Dahlman. Eriksson har varit uppförd på ordinarie stat med lön af 800 kronor och 300 kronor i tjänstgöringspenningar. Hvad som nu ligger Eriksson emot vid frågan om hans pensionsrätt, är att han icke uppnått mer än 33 tjänsteår inom riksarkivet. Men jag ber att å andra sidan få fästa uppmärksamheten derpå, att Eriksson nu är 77 år gammal och sålunda med icke mindre än 12 år öfverskridit den gräns, hvarvid han eljest på grund af uppnådd lefnadsålder skulle blifvit pensionsberättigad. Detta synes mig betyda ofantligt mycket mer än de två år, som nu brista i afseende å tjänsteårens antal. Derjemte är att märka, att Eriksson tjänstgjort icke mindre än 47 år vid sveuska akademien, på grund hvaraf statskontoret i afgifvet infordradt underdånigt utlåtande helt enkelt förklarar att, som Eriksson 47 år varit i det allmänna tjenst och uppnått mer än stadgad lefnadsålder, han vore berättigad till 800 kronors pension. Då Kongl. Maj:t emellertid ansåg, att någon tvekan i detta hänseende kunde förefinnas, ville Kongl. Maj:t öfverlemna frågan till Riksdagens pröfning, men visserligen beräknade icke Kongl. Maj:t, att någon sådan nedsättning af pensionsbeloppet skulle ifrågakomma, som nu visat sig vara förhållandet. Ehuru det står i utskottets utlåtande, att Eriksson icke i någon mån bidragit till sin framtida pensionering, är det dock förhållandet, att äfven han erlagt den föreskrifna pensionsafgiften, 21 kronor, med all sannolikhet allt ifrån det han blef ordinarie vaktmästare, och ett af räkenskapsföraren i riksarkivet meddeladt intyge utvisar, att Eriksson enligt för honom företedda qvittenser åtminstone sedan september 1866 betalt den samma.

På grund af hvad jag nu anført, hemställer jag, att kammaren måtte bifalla statsutskottets förslag och sålunda tillerkänna Eriksson en pension af 600 kronor.

Herr vice talmannen Danielson: Inom afdelningen af statsutskottet yrkade jag, att denna pension måtte nedsättas till 500 kronor. Jag vill nämna, att såsom ytterligare skäl för detta mitt yrkande nu tillkommit något, som vi förut icke varit i tillfälle att få närmare reda på, nemligen att ifrågavarande vaktmästare Eriksson kan erhålla från civilstatens pensionsinrättning ett pensionsbelopp af 300 kronor årligen. Får han nu från allmänna indragningsstaten de af mig föreslagna 500 kronor, skulle han ju få lika mycket som Kongl. Maj:t begärt eller 800 kronor. Jag har hört, att äfven i Första Kammaren

Angående pension för förste vaktmästaren C. E. Eriksson. kommer att framställas ett liknande yrkande som det, jag nu vill göra i denna kammare. Och om detta bifalles, kommer Eriksson i ändå bättre ställning än vaktmästaren Dahlman, som nyss fick endast 600 kronor.

(Forts.)

Jag skall sålunda hemställa, att kammaren måtte besluta: att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att förste vaktmästaren i riksarkivet Carl Erik Eriksson må beviljas en årlig pension å allmänna indragningsstaten till så stort belopp, att detta tillsammans med den pension från civilstatens pensionsinrättning, 300 kronor, hvartill han är berättigad, utgör 800 kronor, eller 500 kronor, att utgå under hans återstående lifstid från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från tjensten varder honom beviljad.

Så vidt detta yrkande, hvilket, såsom nämndt, äfven kommer att framställas i Första Kammaren, vinner Riksdagens bifall, blir efter mitt förmenande denne man väl tillgodosedd i afseende å pension. Det är väl icke heller meningen, att han skall från Riksdagens sida komma i bättre ställning än andra vaktmästare, som nyligen erhållit pension af Riksdagen.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: För min del skulle jag icke hysa den minsta betänklighet mot att lifligt förorda det af herr vice talmannen nyss framställda förslaget, så vida jag icke trodde, att han gjort sig skyldig till ett missförstånd vid framställandet deraf. Jag har i detta fall visserligen blott en enskild promemoria att stödja mig på, men den är lemnad mig af en person, till hvars uppgift jag har all anledning att hysa full tillit. Denna promemoria visar, att en vaktmästare genom erläggande af dessa 21 kronor årligen, om hvilka jag förut talat, först och främst bereder sig sjelf rätt att, om han af sjukdom eller andra skäl nödgas afgå före 65 års ålder och 35 tjensteår, för egen del uppbära från civilstatens pensionsinrättning ett belopp af 300 kronor årligen, samt derjemte tillförsäkra sin efterlevande hustru en pension af 150 kronor årligen. Men så snart personen i fråga uppnått 65 lefnads- och 35 tjensteår och sålunda är berättigad till pension å allmänna indragningsstaten, får han icke från civilstatens pensionsinrättning uppbära ett enda öre.

Herr vice talmannen Danielson: Skulle det vara så, som herr statsrådet meddelat, att den ifrågavarande vaktmästaren, om denna pension beviljas, icke får åtnjuta någon pension från civilstatens pensionsinrättning, så tycker jag dock, att han, om det af mig framställda förslaget bifalles, i alla fall icke blir sämre lottad än den under femte punkten förekommande vaktmästaren Pettersson, som erhållit blott 400 kronor, medan jag föreslagit, att den nu ifrågavarande vaktmästaren skulle erhålla 500 kronor.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, herr statsrådet Gilljam: Jag anhåller om ursäkt, att jag ännu en gång måste uppträda, men jag ber att få påpeka, att det är den väsentliga skillnaden mellan

Eriksson och den i femte punkten omtalade vaktmästaren, att Eriksson tienstgjort 10 år eller, om man äfven medräknar hans tienstgöring i svenska akademien, 24 år längre än den senare, hvartill kommer, att Eriksson, som är född 1815, är minst 7 år äldre, än den i femte punkten omtalade, hvilken är född 1822.

Angående pension för förste vaktmästaren C. E. Eriksson.
(Forts.)

Herr vice talmannen Danielson: Mot hvad herr statsrådet senast anförde, ber jag att få nämna, att det väl icke kan försämra den nu ifrågakvarande vaktmästarens ekonomiska ställning, att han i flere år förmått uppehålla sin tienst och derfor äfven fått åtnjuta de med den samma förenade löneförmånerna.

Härmed var öfverläggningen slutad; och efter det herr talmannen till proposition upptagit så väl utskottets hemställan oförändrad som herr vice talmannens under öfverläggningen framställda yrkande, biföll kammaren utskottets hemställan.

I *punkten 11*, som här efter föredrogs, hemställde utskottet, att en af Kongl. Maj:t gjord framställning om anvisande af en årlig pension å allmänna indragningsstaten af 2,000 kronor åt förre kameraren vid de kongl. teatrarne Gustaf Fredrik Törner, icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Angående pension för förre kameraren vid de kongl. teatrarne G. F. Törner.

Ordet lemnades till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen, som anförde: Då endast Första Kammarens ledamöter inom statsutskottet reserverat sig i denna punkt mot det afslag å Kongl. Maj:ts proposition, som blifvit utskottets beslut, och sålunda alla ledamöter inom utskottet från denna kammare äro eniga om detta afslag, så kan jag icke hysa förhoppning om bifall till Kongl. Maj:ts förslag eller ens till reservanternas förslag om pensionens bestämmande till 1,200 i stället för 2,000 kronor, som Kongl. Maj:t begärt. Men jag kan dock icke underlåta att lemna en upplysning, som må hända kan vara nyttig för dem, som vilja närmare blicka in i denna sak. Det händer, att en och annan riksdagsman icke läser annat än utskottets betänkande och kanske, särskildt hvad beträffar nionde hufvudtiteln, icke alltid så noga genomgår Kongl. Maj:ts proposition. Om så skulle vara fallet med någon ledamot i denna kammare, så anser jag mig skyldig att lemna en liten upplysning, hvartill Kongl. Maj:ts proposition lemnar ledning. Utskottet säger nemligen »att liknande framställning gjorts till 1889 års Riksdag, hvilken framställning emellertid, då ett bifall till större eller mindre del af densamma lätt kunde föranleda till framställande af en mängd liknande anspråk, samt frågan om kongl. operans ordnande för framtiden då ännu var oafgjord, ej vunnit Riksdagens bifall.» Detta var de skäl, som vid 1889 års riksdag anfördes för afslag. Några andra skäl anfördes då icke. Vidare yttrar utskottet: »Då de af 1889 års Riksdag för afslag å liknande framställning anförda skäl ännu måste anses gällande, och dertill kommer, att Törner redan såsom förutvarande revisor i kammarrätten

Angående pension, får utskottet hemställas etc. Men jag ber att få påpeka, att, såsom af Kongl. Maj:ts proposition framgår, de vid 1889 års riksdag för afslag anförda skälen nu icke mera kunna sägas vara gällande. Här om ger dock statsutskottets motivering icke någon upplysning. Hade Riksdagen förra gången denna fråga var före afslagit den samma på den grund, att Törner icke vore förtjent af pension, så skulle säkerligen icke Kongl. Maj:t kommit tillbaka och sagt: nu anhåller Kongl. Maj:t, att Riksdagen ändå måtte anse Törner förtjent af pension. Nej, Riksdagen sade icke, att han ej var förtjent af pension, utan åberopade sig för sitt afslag på helt andra skäl, såsom jag nyss nämnde. Derpå har Kongl. Maj:t i sin proposition fäst uppmärksamheten. Det heter nemligen i statsrådsprotokollet: »Då i sammanhang med beslut om uppförande af ny operabyggnad frågan om kongl. operans framtida ställning kan sägas hafva blifvit så till vida ordnad, att full säkerhet förefinnes därför, att teaterverksamheten ej vidare kommer att bedrifvas för statens räkning, bör ur denna synpunkt hinder ej möta för bifall till Törners ansökning om pension; och då af de personer, som haft anställning vid operan under den tid den samma omedelbart var en statsinstitution, Törner nu mera är den ende, som med afseende på arten af den befattning han innehaft skäligen kan ifrågakomma till erhållande af statspension, läver grund ej finnas till farhågan, att ett bifall till ansökningen skulle framkalla andra likartade. Anmärkas bör, att den befattning Törner vid de kongl. teatrarne innehaft, icke för honom medfört delaktighet i nämnda teatrar pensionsinrättning.» Han står således alldeles ensam i sitt slag. Han har icke liksom de öfriga kongl. teatern tillhörande personalen någon andel i teatrarne pensionsinrättning. Något vidare anspråk på pension för några af denna personal kan således hädanefter icke göras. Operan har nu blifvit ordnad på ett helt annat sätt, än den var, då dessa skäl anfördes. Jag vill därför fästa herrarnes uppmärksamhet på, att dessa nu äro förfallna, men det har utskottet icke omnämmt.

En annan fråga är, om man auser, att Törner förtjenar att få denna pension, d. v. s. om en dylik befattning vid de kongl. teatrarne bör medföra statspension. Det kan ju visserligen uttalas tvekan derom, huru vida de kongl. teatrarne nu mera äro en statsinstitution, men deremot torde man ej kunna draga i tvifvelsmål, att de en tid varit det, och att Törner under denna tid var tjensteman vid denna institution. Och att han der uppfylde sina pligter alldeles ovanligt väl, synes bland annat framgå af de vitord, som förra chefen för kongl. teatrarne, hofmarskalken af Edholm lemnade, nemligen att han der ådagalagt samma osvikliga redbarhet, pligttrohet och nit, som utmärkt honom i beställningen såsom kamrerare vid pensionsinrättningen. Han var nemligen kamrerare äfven der. Han har nu uppnått 70 års ålder och har 50 tjensteår. Det torde icke vara mer än en mening, om att han varit en alldeles utmärkt pligtrogen och nitisk tjensteman.

Herr Lyttkens yttrade: Det kan ibland vara farligt att vara allt för höflig, och statsutskottet gjorde sig säkerligen skyldigt till

detta fel, då det förra gången på det sätt som nyss nämnts afstyrkte Kongl. Maj:ts proposition i föreliggande fråga och icke sade rent ut, att den ifrågavarande personen alls icke är berättigad till eller förtjent af att erhålla pension. Ty hade statsutskottet då gjort det, så hade man nu sluppit ifrån denna fråga och undgått obehaget att yttra sig i densamma.

Angående pension för förra kamreraren vid de kongl. teatrarne G. F. Törner.

(Forts.)

Törner har haft tjenst i kammarrätten såsom revisor, men denna tjenst har icke gifvit honom så mycken sysselsättning, att han icke dessutom kunnat sköta en befattning som kamrerare och kassör vid kongl. teatern, hvilken tjenst från 1873 inbringat honom en årlig inkomst af 3,000 kronor — förut blott 2,000 kronor; — och icke ens detta var nog för honom; han kunde äfven åtaga sig befattningen som kamrerare vid teatrarne pensionsinrättning, i hvilken egenskap han uppburit ett årligt arvode af 375 kronor samt från år 1883 af 1,000 kronor. Då han i sin egenskap af kamrerare vid kongl. teatern haft så litet att göra, att han kunde förena alla dessa tre befattningar, och han dessutom redan har en pension af 800 kronor, så synes det mig en liten smula för mycket begärdt, att svenska folket nu skall lemna honom en ytterligare pension på ej mindre än 2,000 kronor för den befattning, han innehaft vid kongl. teatern. Hvad har svenska folket för skyldighet att pensionera en kamrerare vid en nöjesinrättning här i Stockholm? Det är nog af, att Riksdagen lemnat stora anslag till dem.

Hvad beträffar Törners vitsordade pligttrohet, vill jag endast säga, att det varit hans ovilkorliga skyldighet att ådagalägga sådan i sin tjenst.

Jag hoppas, att den ifrågasatta pensionen icke kommer att beviljas, ty jag får säga, att jag för min del anser densamma vara den mest oberättigade pension, som under min långa riksdagstid varit ifrågasatt, och jag kan icke annat än uttrycka min förvåning öfver, att så många af Första Kammarens ledamöter i statsutskottet kunnat vara med om att bevilja pension i detta fall.

Jag yrkar rent afslag å Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt.

Herr Pehrson i Törneryd: Jemte det jag instämmer i hvad den siste talaren yttrat, skall jag be att dertill få lägga ytterligare ett skäl, som talar för afslag å Kongl. Maj:ts proposition, och det är det, att om det anses att förra kamreraren Törner bör hafva pension, så bör han väl erhålla den från teaterkassan i likhet med andra vid teatern anställda personer. Jag kan ej finna något skäl, hvarför staten skulle lemna honom pension mer än många andra personer, som varit anställda vid de kongl. teatrarne och som fått pension af teaterkassan.

Jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Häruti instämde herrar *Ollas A. Ericsson* och *Nordin*.

Vidare anfördes icke. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 12.

Bifölls.

Angående
kreditiv för
upprätt-
hållande af
arméns pen-
sionskassas
egen pensio-
nering samt
till fyllnads-
pensioner.

Punkten 13.

Kongl. Maj:t hade slutligen föreslagit Riksdagen att å extra stat för år 1893 anvisa ett kreditiv af 1,520,000 kronor, att användas dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med nu fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande förhöjda vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, och dels till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående;

äfvensom medgifva, att hvad af de till pensioneringen under år 1892 anslagna medel kunde blifva oanvänt måtte för det kommande årets pensionering användas.

Med anledning häraf hemstälde utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt bifallas, att Riksdagen å extra stat för år 1893 anvisar ett kredittv af 1.520,000 kronor, att användas dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med nu fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande förhöjda vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, och dels till fyllnads-pensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående.

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Fredholm från Stockholm: Med anledning af att detta är sista punkten i statsutskottets utlåtande rörande utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, har jag icke kunnat underlåta att begära ordet.

Denna hufvudtitel ger nemligen anledning till så märkliga betraktelser, att jag skall anhålla, att herrarne ville något närmare reflektera öfver de uppgifter, jag nu kommer att lemna. Denna hufvudtitel slutar nu på ett belopp af 2,915,000 kronor, eller nära 3 millioner. Detta är den summa som staten årligen anslår till pensionering af sina embets- och tjänstemän och den är nära på tre fjerdedelar af hvad svenska folket årligen i bevilning direkt skattar för all fastighet, för all rörelse och näring, för all inkomst af kapital, af allmän och enskild tjänst.

Om herrarne behaga slå upp sid. 390 i den berättelse öfver revisionen af statsverket, som i går utdelades i kammaren, skola herrarne finna en tabell innehållande redogörelse för pensionskassornas ställning. Jemför man uppgifterna i denna tabell med de uppgifter, som förekomma i föregående års revisionsberättelser, så skall man finna, att statens bidrag till tjänstemännens pensionering från 1882 till 1890, d. v. s. på 8 år, ökats från 2,158,000 kronor till 2,914,000

kronor eller med 800,000 kronor, hvilket i medeltal gör en ökning af 100,000 kronor om året. Vidare skall man finna, att det belopp, hvarmed staten bidrager till pensionering af sina embets- och tjänstemän, är dubbelt så stort som delegarnes egna bidrag; och slutligen skall man icke kunna undgå att lägga märke till det rätt anmärkningsvärda förhållandet att nettobehållningen af dessa pensionskassor från 1882 till 1890 ökats från 28,000,000 några hundratusen till 51,000,000 några hundratusen. Detta vill med andra ord säga att nettobehållningen växer med omkring 25,000,000 hvar tionde år. Skall det komma att fortgå på detta sätt, är jag rädd för att vår finansiella ställning blott för den skull icke skall komma att blifva särdeles gynsam, ty det är ju betydliga belopp, dessa af mig nu anförda siffror representera. Jag har velat begagna tillfället att nämna detta, på det att denna fråga en gång må blifva föremål för en allvarlig och noggrann undersökning, så att man kan få klart för sig, huru dermed för framtiden rätteligen må ställas.

Angående kreditiv för upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnads-pensioner.

(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Förevarande fråga afser ett bifall till kongl. maj:ts proposition rörande kreditiv för upprätthållande af arméns pensionskassas pensionering. I en del har statsutskottet lemnat sitt tillstyrkande till Kongl. Maj:ts proposition, nemligen i afseende på anslaget förhöjning med 45,000 kronor, men den del af den kongl. propositionen, som innehåller, att Riksdagen skulle medgifva, att hvad af de till pensioneringen under år 1892 anslagna medel kunde blifva oanvänt, måtte få för det kommande årets pensionering användas, har utskottet icke velat tillstyrka. Det är ett gammalt medgifvande, som Riksdagen lemnat ända ifrån 1877, då denna pensionering blef ordnad, och tills nu. Men nu anser statsutskottet obehöfligt att använda, öfverskottet till att täcka en under ett kommande år möjligen uppstående brist, emedan anslaget och pensionskassans bidrag böra gå jemt ihop med behöfven. Första Kammarens ledamöter hafva dock reserverat sig häremot, och jag skall anhålla att få med några ord betona, att det finnes skäl för att Kongl. Maj:t åtminstone ännu några år må få erhålla detta medgifvande. Det är alldeles klart, att derest öfverskottet för ett år får bibehållas för att täcka en möjligen uppkommande brist nästa år, behöfver det icke lemnas något förskott, som annars skulle komma att tagas från pensionskassans egna tillgångar för att om två år återbetalas, när ett nytt anslag blifvit af Riksdagen beviljad för att fylla då uppstående behöf. Under de första åren efter 1877, då pensioneringen ordnades, utgick statsanslaget med 900,000 kronor årligen, men behöfvet kunde då ej med säkerhet beräknas. Sålunda uppstod stora öfverskott (såsom 1878 ej mindre än 438,000 kronor) ända till 1882, då öfverskottet nedgick till 27,000 kronor. Sedan började det blifva brist. År 1883 var bristen 20,000 kronor, 1884 105,000 kronor, 1886 217,000 kronor, 1887 300,000 kronor och 1888 158,000 kronor, allt i jemna tal. Detta föranledde ett höjande af anslaget, dock icke förrän år 1888; förrut var det endast 900,000 kronor. Sedan har det höjts årligen under 1888—1892, tills det uppnått sitt nuvarande belopp 1,475,000 kronor,

Angående hvarefter det icke blifvit någon brist, utan behållningen var 1889 19,000 kronor, 1890 15,000 kronor och 1891 24,000 kronor. Förhållandena vexla således och det kan icke sägas med säkerhet, om anslaget blir otillräckligt, lika litet som det kan sägas, om det skall lemnas öfverskott. Det är därför, enligt mitt förmenande, bättre att ordna detta anslag så, att det blir af samma beskaffenhet som ett reservationsanslag, då öfverskottet under ett år kan få användas för att täcka ett kommande års brist. Det är alldeles naturligt, att det icke kan utgifvas mera om året än hvad i pensionsstaten är fastställt. Men om anslaget icke skulle dertill lemnas tillgång, bör enligt min tanke Kongl. Maj:t få disponera de medel, som behöfvas, af ett uppkommande öfverskott. Vexlingarna i anslagsbehovet lära egentligen bero på om flere eller färre taga afsked från en lägre eller högre lönegrad — äfven åtskilliga andra omständigheter bidraga att göra det omöjligt från ett år till ett annat exakt beräkna behovet. Detta gör emellertid att det skulle vara önskvärdt, om det förslag Kongl. Maj:t framställt blefve antaget.

(Forts.)

Hvad nu beträffar den siste ärade talarens yttrande om pensionsväsendet i allmänhet, så, ehuru det egentligen icke hör hit, må det dock tillåtas mig att göra den erinran, att frågan om hela vår civila pensionering ligger under vidlyftig utredning af en tillsatt komité. Denna komité går antagligen mycket djupt in i saken och kommer kanske icke att afsluta sina arbeten än på ett år, eller möjligen på ännu längre tid, ty det är en mycket vidlyftig utredning som måste göras. Det är känt, att, hvad civilstatens pensionskassa beträffar, dess affärer befinnas vara sådana, att den icke på längden kan fullgöra sina förbindelser, utan att ett nytt ordnande måste ske. Huru vida en sammanslagning af flere eller färre civila verk till en gemensam pensionskassa eller ett särskiljande bör ega rum, är just en sådan fråga som denna pensionskomité till en början måste sysselsätta sig med. Det är känt, att hvad som särskildt bidrager till kassans dåliga ställning, är postverkets intrång, d. v. s. den pensionering som för postverkets räkning härom året tillkom.

Herr von Friesen: Då ingen yrkat bifall till utskottets förslag, skall jag be att få göra det. Den fråga, som här föreligger, är, så vidt jag kan finna, egentligen af formel art. De ledamöter i statsutskottet, som voro på första utgiftsafdelningen, framhöllo inom utskottet det oegentliga i att detta anslag skulle kallas kreditiv, men tillika att det skulle vara sådana bestämmelser, att hvad som icke vore lyftadt skulle betraktas såsom reservation till ett kommande år. Ingen har satt i fråga, att icke dessa pensioner skulle utgå i öfverensstämmelse med vederbörande reglemente, men man ansåg, att det vore ändamålsenligare, att en något lämpligare form funnes för detta anslag än den form, som nu finnes. Man tänkte sig, att om Riksdagen nu beslöte såsom statsutskottet föreslagit, skulle Kongl. Maj:t till en annan riksdag finna sig föranlåten att hemställa att detta anslag må få samma form som andra anslag, hvilka i riksstaten förekomma. Det är vilseledande och kan föra till förvecklingar, att ett sådant besynnerligt anslag som detta får

stå kvar på samma sätt som nu. Det är således egentligen intet förslag i sak utan blott i form, men i alla fall ett förslag som jag för min del, i likhet med Andra Kammarens ledamöter på första utgiftsafdelningen, anser mycket viktigt.

På grund häraf yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr *Olsson* från Stockholm förklarade sig instämma med herr *von Friesen*.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 4.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 15, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af krono-^{Angående}mark till Arvidsjaur's kommun i Norrbottens län. ^{upplåtelse af}
^{kronomark}
^{till}

Kongl. Maj:t hade i ofvan omförmälda proposition föreslagit Riksdagen att medgifva, att ett i den kongl. propositionen närmare angifvet område af 198 hektar 43 ar 80 kvadratmeter, dock med afdrag af till bostad för länsmanen afsatt mark, måtte, emot utgörande för den vid afvittringen utbrutna delen eller $\frac{7}{64}$ mantal af den å detta hemmantal belöpande ränta samt för återstoden af den genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut den 8 juni 1889 bestämda skogsränta, sextiosex öre, för alltid öfverlätas till Arvidsjaur's kommun, med rätt för kommunen *dels* att å området upplåta mark åt enskilde till bebyggande mot de vilkor, kommunen kunde finna skäligt bestämma, dock med iakttagande dervid att de, till hvilka mark för nämnda ändamål af kommunen upplättes, skulle vara skyldige att ställa sig till efterrättelse den plan för områdets bebyggande, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande är eller kunde blifva faststæld, samt att egare af redan å platsen befintliga byggnader skulle hafva företrädesrätt att för dem erhålla nödigt tomtutrymme utan högre afgift till kommunen än som i förhållande till hela arealen belöpte på den andel, de deraf skulle bekomma; *dels ock* att tills vidare och intill dess annorlunda kunde varda af Kongl. Maj:t bestämdt disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören.

Utskottet hemställde, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte af Riksdagen bifallas.

Häremot hade reservationer anmäls af, bland andra, herrar *A. Persson* i Mörap, *C. Persson* i Stallerhult, *L. Norrby*, *P. G. Petersson* i Brystorp och *Ollas A. Ericsson*.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr *Persson* i Stallerhult: Kongl. Maj:ts proposition har af utskottet tillstyrkts, men af betänkandet synes att jag jemte åtskilliga

Angående andra ledanöter af Andra kammaren reserverat mig mot utskottets upplåtelse af kronomark till Arvidsjaurs kommun i Norrbottens län.

(Forts.)

andra ledanöter af Andra kammaren reserverat mig mot utskottets hemställan och jag skall därför be att få yttra några ord. Af de handlingar och yttranden som åtfölja den kongl. propositionen synes, att det är fråga om att till en viss kommun upplåta ett ganska stort jordområde för så att säga nästan ingenting. För den, som är obekant med de lokala förhållandena, kan det förefalla underligt, att nästan samtidigt som man till ett visst samhälle vill nära nog gratis afstå detta stora jordområde, man för andra upplåtelser betingar sig rätt hög ersättning. Jag tänker nu särskildt på ett flygsandsfält i närheten af Engelholm, som upplåtits till ett bolag och som betingade 1,400 kronor per tunnland. Läser man propositionen, finner man, att marken är af ungefär enahanda beskaffenhet, som den sistnämnda. Då staten gör inköp af till skogsbörd tjenlig mark, betalas 50 å 100 kronor per tunnland och ännu mera, hvidan man i detta afseende icke heller har någon jämförelse. Af propositionen synes vidare, att det är fråga om att grundlägga en stad för framtiden af icke mindre än 200 tomter, som skulle lemna utrymme för 1,000 invånare, och det för detta behöfliga jordområdet skulle lemnas för en årlig afgift af 66 öre. Jag tror, att statens bästa hade bättre blifvit tillgodosedt, om man följt öfverjägmästarens anvisningar, hvarom det heter i betänkandet: »Såsom för egarne lika betryggande, men för kronan fördelaktigare, hade han därför ifrågasatt, huru vida icke, sedan af ifrågavarande område först afsatts den för gästgifveriet nödiga hållhågnaden, återstoden kunde indelas i tomtplatser, hvilka finge besittas med full eganderätt mot utgörande till kronan årligen af bestämda tomtören såsom skatt, hvilka tomtören borde åsättas så väl de tomter, som upplåtes åt enskilde, som dem, hvilka vore erforderliga för kommunens byggnader.»

Detta hade stått bättre i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut i fråga om upplåtande af byggnadsmark å kronoparker och om försäljning af vissa mindre delar af statens egendom för att bereda tillfälle åt mindre bemedlade personer att få egna bostadsplaner. Men emellertid har denna anvisning icke blifvit följd, utan Kongl. Maj:ts^e proposition slutar på ett annat sätt.

Det är en annan sak, som ådragit sig min synnerliga uppmärksamhet och äfvenså de öfriga reservanternas. Socknemännens ansökan att få för alltid sig tillerkänd full eganderätt till marken i fråga är det, som egentligen har utgjort motivet för den kongl. propositionen. När sedan den kongl. propositionen framlägges, så är innehållet deri, att detta område skulle för alltid upplåtas till Arvidsjaurs kommun mot erläggande af obetydliga afgifter. Läser man sedan längre ned, så visar det sig, att vissa vilkor äro fästade vid denna upplåtelse, såsom att kommunen icke får upptaga högre afgift af dem, som redan innehafva platser inom samma område, än hvad som belöper sig på den andel, de deraf bekomma i förhållande till hvad kommunen för området i dess helhet får betala. Då detta utgör 200 tomter, så är det icke möjligt, att dessa 66 öre kunna på de 200 tomterna fördelas, enär summan blefve för låg för att kunna utdebiteras. Detta är emellertid af mindre vikt. Det hufvudsakliga skälet för mitt afslagsyrkande, hvarå jag ämnar framställa anhållan om

proposition, är hvad som innehålles i den sista punkten beträffande ännu ett vilkor för upplåtelsen, der det heter: »dels ock att tills vidare och intill dess annorlunda kan varda af Kongl. Maj:t bestämdt, disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören.» I den händelse meningen är den, att detta område för alltid skall upplåtas till kommunen, så synes det, som om denna icke skulle få fritt förfoga öfver inflytande försäljningsmedel och uppburna tomtören, utan att dessa medel skulle på något sätt fonderas, så att vid ett annat tillfälle Riksdagen skulle komma att fatta beslut i samma fråga. I annat fall synes det, som om man skulle gifva med ena handen och taga igen med den andra. Om så är förhållandet, att icke den fulla eganderätten finnes, så kommer förmodligen härigenom att i framtiden uppstå en sådan tvist, som för närvarande pågår i åtskilliga städer om eganderätten till jordområden, och det är dessa oklara förhållanden, som egentligen föranledt reservanterna att här anmäla sin reservation och anhålla om afslag å propositionen, så att frågan kunde i ett mera klart och bättre utredt skick framläggas för Riksdagen.

Angående upplåtelse af kronomark till Arvidsjaurs kommun i Norrbottens län.
(Forts.)

Jag anhåller om afslag å propositionen på de grunder, som jag här framställt.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman, mine herrar! Till en början ber jag att få göra en liten rättelse i den senaste talarens yttrande, hvilken ansåg det vara fråga om blott 66 öres ränta på det hela, och att i proportion till denna ränta de nuvarande innehafvarne skulle få betala sin skatt. Det är icke så, utan det är »emot utgörande för den vid afvittringen utbrutna delen eller $\frac{7}{64}$ mantal af den å detta hemmantal belöpande ränta samt för den genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut den 8 juni 1889 bestämda skogsränta, 66 öre.» Det är ett särskildt område, hvarför skogsränta skulle betalas, så som genom särskildt beslut af den 8 juni 1889 är bestämdt. Dertill kommer hemmantalsräntan. Men hemmantalsräntan för denna areal, som sammanlagdt är ganska betydlig, utgör i alla fall ett mycket litet belopp. I dessa nordliga trakter ställer det sig verkligen så, att vid afvittring hemmantalsräntan blir mycket obetydlig, det erkänner jag, men så går det i allmänhet till vid skatteläggningar. Jag skall såsom ett exempel anföra, att helt nyligen ett mål varit inför Kongl. Maj:t rörande bosättningar, som skulle ega rum å öfverloppsmarker invid jernvägen Luleå—Gellivara på en areal af 83,000 kvadratref. Der skulle anläggas 11 nybyggen, som skulle utgöra $2\frac{3}{16}$ mantal. Afvittringen var gjord och uppskattning hade skett, hvarvid hela hemmantalsräntan för detta område hade uppgått till 14 kronor. Kongl. Maj:t skulle efter de bestämmelser, som äro gällande, hafva rätt att utdela detta till nybyggare, för det fall Kongl. Maj:t funne skäl dertill. Emellertid är frågan ännu oafgjord; den är återremitterad, och jag har ännu icke föredragit den för Kongl. Maj:t. Antagligen kan det väl icke gå för sig att lemna ut detta område på sätt, som här är föreslaget. Jag har blott velat omnämna detta för att dermed påvisa, huru ofantligt liten inkomst kronan får

Angående upplåtelse af kronomark till Arvidsjaurs kommun i Norrbottens län.
 (Forts.)

för sina öfverloppsmarker, då de på ett eller annat sätt vid afvitt-
 ringen komma att sättas i mantal och utlemnas till nybyggare. Om
 man icke kan begära mer än 14 kr. i skatt för $2\frac{3}{16}$ mantal om en
 areal af 83,000 qvadratref, hvad skulle man vinna, torde någon vilja
 säga, af en sådan upplåtelse till 11 nybyggen i Gellivara? Jo, det
 skulle visserligen bidraga till en ökad befolkning i dessa trakter.
 Hvad skulle man återigen icke vinna genom att befordra bosättning
 och bildande af en stadskommun sådan som Arvidsjaur kan blifva?
 Detta torde för statsverket och för hela orten deromkring vara utaf
 vida större betydelse än anläggningen af 11 nybyggen i Gellivara,
 och hvad jordarealen beträffar, gäller det här på långt när icke så
 mycket, utan endast bortåt 400 tunnland ungefär. Jag medgifver
 att detta icke är så litet, men det är å andra sidan för hela den
 södra delen af Norrbottens län af ofantligt stor vigt att få en sådan
 stad, som kan för framtiden blifva en centralpunkt för denna ort.
 Det måtte vara något värdt i statens intresse. I forna tider sutto
 sådana män vid styrelsen här i landet, som insågo, hvad som skulle
 kunna lända till landets framtida nytta, och gjorde stora uppoffringar för
 att bereda en framtid åt stadssambällen, hvilka också i öfverens-
 stämmelse med det omdöme, som dessa personer haft, gått framåt
 och visat sig blifva till stor välsignelse för utvecklingen i sina orter.
 Det är just för Norrland efter min tanke af vigt, att sådana central-
 punkter som Arvidsjaur befordras, då uppoffringarna från statens sida
 äro så obetydliga, att det icke är något att tala om. För att detta
 mål skall vinnas, bör efter min tanke tillfälle beredas denna kom-
 mun att sjelf kunna få disponera inkomsterna af dessa tomter, men
 Kongl. Maj:t har icke kunnat öfverlemna detta jordområde till Arvids-
 jaurs kyrkostad, därför att Arvidsjaurs kyrkostad är ingen persona
 moralis — det är ingen stad, ingen köping — utan Kongl. Maj:t
 har föreslagit att lemna det till Arvidsjaurs kommun. Men afsigten
 med hvad som står i den sista frasen af Kongl. Maj:ts proposition,
 är naturligtvis den, att i framtiden Arvidsjaurs kyrkostad skulle
 komma att få besitta det ifrågasvarande området och sjelf få upptaga
 sina tomthyror och försäljningsmedlen för sina tomter. Det står ock
 i propositionen just såsom den senaste talaren anförde, »dels ock att
 att tills vidare och intill dess annorlunda kan varda af Kongl. Maj:t
 bestämdt, disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och
 tomtören.» De skulle då efter min tanke, när Kongl. Maj:t finner
 skäligt, öfverlemnas till staden för att befordra stadsinvånarnes
 intresse att drifva fram och utveckla sin stad. Man kan eljest tänka
 sig, att i en socken af så stor areal som Arvidsjaurs hela kommun,
 der det finnes de, som kunna bo 8 å 10 mil eller kanske ännu mer
 från kyrkostaden, intresset skulle kunna vara större att skörda vinst
 af tomterna än att befordra stadens framtid, för de kommunens med-
 lemmar nemligen, som äro aflägsat boende derifrån. Det vore därför
 skäl, synes det mig, att Arvidsjaurs kyrkostad sjelf en gång komme
 att disponera öfver inkomsterna från tomterna. Nu har statsutskottet
 icke velat motsätta sig detta förslag, utan endast ifrågasatt att minska
 terrängen med omkring 72 hektar, och utaf dessa 72 hektar äro, om

jag icke missminner mig, cirka 500 kvadratref impedimenta. Jag har här en karta i min hand, som visar belägenheten af dessa trakter. När man nu ser, att den del, som statsutskottets ledamöter från Andra Kammaren vilja skära bort, ligger gränsande intill den tilltänkta kyrkostaden å ena sidan och å andra sidan går ut till en ganska stor sjö, som heter Arvidsjaur, så tycker man, att det skulle vara önskvärdt, att kyrkostaden komme i besittning äfven af detta jordområde för att ställa sig i förbindelse med denna sjö och derinvid möjligen uppföra etablissement och anlägga vägar. Det är klart, att om kyrkostaden finge området sig upplåtet för alltid, saken skulle ställa sig annorlunda, än om det af Kongl. Maj:t öfverlemnades till dess disposition, ty i förra fallet kunde man inom den i fråga varande arealen göra kostsamma anläggningar, som vore till framtida nytta, såsom planteringar m. m., hvilka man kanske annars icke skulle bry sig om. Detta område är för öfrigt af intet värde att tala om för skogsändamål eller för hvad Kongl. Maj:t eljest skulle kunna använda det till.

Angående
upplåtelse af
kronomark
till
Arvidsjaur
kommun i
Norrbottens
län.
(Forts.)

Dessutom är en annan sak framhållen i Kongl. Maj:ts proposition, nemligen att en så kallad beteshägnad för skjutshästar vid gästgifveriet är behöflig eller åtminstone ytterst önskvärd. Jag har icke sjelf varit i Arvidsjaur, men i Gellivara och på andra platser deruppe, och der har jag sett, huru det ställer sig med afseende på behöfvet af utrymme för sådana ändamål. Gästgifverierna måste hafva stora områden att upplåta till beteshägnader. Der komma hundratals af allmogen ditflyttande, vill jag rent af säga, för att på flera dagar vistas der vid sådana tillfällen, då de samlas kring kyrkan. De hafva der särskilda s. k. kyrkostugor, i hvilka de inhysa sig, två hushåll eller flere i hvarje, och de hafva då icke fört med sig tillräckligt med foder för sina hästar, utan behöfva stort utrymme för bete; det har erfarenheten visat. Förhållandena i dessa trakter stå icke i öfverensstämmelse med våra vanliga föreställningssätt hvad beträffar utrymmen och distanser, utan äro helt och hållet olika. Hvar och en, som har varit der uppe, har kommit underfund dermed och funnit, att der behöfves ett vida större område än här nere för att t. ex. finna bete för en häst. När man skall uppföra en byggnad, vill man hafva litet omkring densamma; så t. ex. har jag i Haparanda sett, huru stora trädgårdar och planteringsland finnas omkring hvarenda tomt. Det är ju önskvärdt, att man får hafva det så stäldt, men sådant tager emellertid betydligt utrymme.

Jag har tillåtit mig att vidröra dessa förhållanden för att framhålla, att jag för min del anser, att Kongl. Maj:t i sin proposition ådagalagt och visat det vara önskvärdt, att det större området komme att blifva till kyrkostaden utlemnadt.

Herr Wikstén: Herr talman! Då jag tror mig hafva någon kännedom om denna frågas innebörd, torde det vara min pligt att säga några ord. Jag tror, att denna fråga har blifvit något uppskrufvad, så att det synes, som om den skulle hafva större betydelse, än den i verkligheten har. Vid afvittringen fick Arvidsjaur kommun sig till-

Angående deladt under namn »Arvidsjaur kyrkoplats» 93,37 kvadratref inegor, upplåtelse af 1,239,56 kvadratref duglig skogsmark och 587,07 kvadratref impediment eller tillsammans 1,920 kvadratref. Detta synes ju i förhållande till det åsatta skattetalet vara ett stort område, det nekar jag icke till; men man ser ju också, att såsom impediment är upptaget den Arvidsjaur kommun i Norrbottens stora arealen af 587,07 kvadratref, som är aldeles oduglig mark. Nu län. hände det sig likväl icke bättre, än att dessa egor blefvo så att säga inträngda mellan å ena sidan Nyborg, det enda hemman som finnes der, och å andra sidan prestbostället. Genom nämnda läge uppkom den olägenheten, att utaf denna stora areal en ytterst liten del, som vore lämplig att bebygga, återstod, sedan plats för kyrka, kyrkstugor och lappstad först aftagits. Detta emedan största delen af återstående området består af dels för mycket bruten mark och dels af mossar och tjärnar etc.

(Forts.)

Af sådana omständigheter kom det sig att vederbörande inlemnade ansökning att få området utvidgadt, och framhöllos då de nämnda bristerna för att kunna ordna plan för platsens blifvande bebyggande. Då upplät Kongl. Maj:t till nämnda samhälle dessa 331 kvadratref, som omförmålås i handlingarna, till dispositionsrätt, mot erläggande af de omtalade 66 örena i skogsränta. Hela arealen är således 2,251 kvadratref eller 198,4380 hektar; eller med andra ord, samma område som afhandlas i den kongl. propositionen och till hvilken Arvidsjaur samhälle redan har nyttjanderätten. Det är således icke fråga om någon utvidgning, utan gäller framställningen, som sagdt, aldeles samma område som kommunen redan innehar. Nu säger man visserligen: »det är ett stort område». Men vi få tänka oss, att det är fråga om trakter i Lappmarken. Fastän jag uppträder och försvarar denna sak, må man icke tro att trakten liknar den jag bebor eller närmaste trakterna deromkring, hvilken en del af herrarne möjligen sett. Nej, det är här fråga om vidsträckta lappmarker. Arvidsjaur och Arjeplogs socken hålla en areal af icke mindre än 208 kvadratmil. Man måste vidare tänka, att det är fråga om en annan trakt än mellersta eller södra Sverige, ty jemförelser i det hänseendet duga platt icke. Hvad skulle nu egentligen förloras genom att Kongl. Maj:ts proposition eller statsutskottets förslag bifölles? Jag måste på den frågan svara: absolut ingenting. I statens hand är denna egendom ingenting värd. En del af denna mark skulle visserligen kunna bära skog. Men den delen utgöres af en gammal marknadsplats, som varit och är afrojd. I sådan egenskap har den väl för den närmaste framtiden ej något egentligt värde. Och den öfriga delen af området, den största delen, består af mossar och tjärnar. Hvad värde har sådan mark i statens hand? När skall staten komma att utdika dessa mossar och tjärnar för att få skog att växa der? I deras nuvarande skick har, jag upprepar det, staten alls icke något gagn deraf. Skulle deremot Kongl. Maj:ts förslag vinna bifall, är det uppenbart, att, då Arvidsjaur är en centralplats för dessa stora lappmarksorter, äfven mindre bemedlade skulle söka få tomter och skaffa sig eget hem och härd. Några affärsfirmor kunna väl bygga på ofri grund, emedan sådant mindre inverkar på deras kredit. Men dessa fattigare människor, som behöfva bostad och potatisland, hafva icke råd att offra penningar på att bygga hus

på ofri grund, de behöfva inteckna de tomtor de bebygga för att skaffa sig kredit. Jag kan icke förstå annat än att det vore en god sak just för denna fattigare befolkning, om Kongl. Maj:ts proposition bifölles. Jag begriper nemligen icke hvad staten i motsatt fall skulle göra med denna mark för att skaffa sig inkomster. Är det då icke lämpligt att man söker bereda personer tillfälle att kunna få börja bygga och bo på en sådan plats, då staten eljest icke kan hafva någon reventy deraf? Staten har ju för öfrigt redan lemnat nyttjanderätten till området. Jag tror, såsom herr statsrådet antydde, att i framtiden denna plats kommer att bebyggas, så att det blifver ett stadssamhälle. Och ju mera det bebygges, desto mera inkomster får staten genom fastighets- och inkomstbevällning, liksom staten jemväl bör känna sig tillfredsställd derigenom att den indirekt hjälper eller bidrager till de personers utkomst, som vilja bearbeta dessa trakter.

Den bestämmelse, Kongl. Maj:t föreslagit i propositionen, angående försäljningsmedel och tomtören, synes mig fullt lämplig. Ty om Arvidsjaurs samhälle finge huru som helst bestämma vilkor och köpeskilling och dertill finge eganderätten till denna köpeskilling, kunde man frukta att samhället komme i frestelse att missbruka denna magt till men för enskilda. Nu får icke Arvidsjaurs kommun annat än dispositionsrätten till medlen tills vidare, så att Kongl. Maj:t har, i fall missbruk skulle ega rum, äfven i det hänseendet rätt att ingripa. Dessutom om Arvidsjaur, såsom det antydts, skulle blifva stad, är det i sin ordning att förmänen deraf öfverflyttas på det blifvande stadssamhället.

Herr Petersson i Runtorp: Det är icke godt att tala i en fråga, som man icke känner i alla dess detaljer. Men mig förefaller det besynnerligt, att Kongl. Maj:t vill öfverlemna till en kommun att disponera för tomtorna inflytande försäljningsmedel och tomtören. Det är klart, att det är en fördel så väl för orten som för staten, att platsen blir bebyggd. Men skulle det verkligen erfordras, att man lemnar denna dispositionsrätt åt kommunen? Skulle icke staten kunna behålla den tills vidare, till dess det blefve något samhälle deruppe? Ty så snart detta blir förhållandet, faller det af sig sjelft, att denna rätt tilldelas kommunen. Men det synes mig egendomligt, att man redan nu skall behöfva hafva kommunen till mellanhand. Jag tror därför, att frågan icke är fullt så utredd som den borde vara och att staten sjelf allt för väl kan tills vidare sälja tomtor samt bestämma om försäljningsmedel och tomtören, till dess så många personer bosatt sig på stället, att det der kan bildas ett samhälle. Men när denna punkt är uppnådd, då bör naturligtvis bland det myckna, som hör till ordnandet af ett samhälle, äfven denna rättighet lemnas detsamma.

På grund häraf tror jag, att saken icke skall lida, om den får hvilat ett eller annat år. Arvidsjaur är i allt fall en så bemärkt plats, att den icke kan förbli obebbyggd, men att kommunen skall jobba med tomtor anser jag vara onödigt. För öfrigt önskar jag densamma all möjlig framgång, men till följd af de skäl, jag nu anfört, anser jag mig dock för närvarande böra yrka afslag på så väl Kongl. Maj:ts proposition som utskottets förslag.

*Angående
upplåtelse af
kronomark
till
Arvidsjaurs
kommun i
Norrbottnens
län.
(Forts.)*

Angående
upplåtelse af
kronomark
till
Arvidsjaurs
kommun i
Norrbottens
län.
(Forts.)

Herr Petersson i Brystorp: Hvad beträffar de i handlingarna omförmälda femtio kvarteren för enskildt bebyggande, anser jag den frågan icke vara det ringaste utredd. Min föreställning är att, om innehafvarne finge marken direkt från kronan, kunde den infastas. Då kunde de hafva rätt att bebygga den mot inteckning. Men då rättigheten först skall skänkas till kommunen och Kongl. Maj:t derjemte förbehållit sig att slutligen bestämma angående dispositionen af försäljningsmedel och tomtören — såsom synes af det sista momentet i Kongl. Maj:ts förslag — så kunna innehafvarne icke få någon riktig fasta, utan de erhålla endast nyttjanderätten. Jag tror därför att platsen med större säkerhet kommer att bebyggas, om staten direkt öfverlemnar till den, som vill bygga, eganderätten till tomterna.

Det heter bland annat i Kongl. Maj:ts förslag: »med rätt för kommunen att å området upplåta mark åt enskilde till bebyggande mot de vilkor, kommunen kan finna skäligt bestämma». För min del är jag mycket böjd att tro, att, när det skall gå genom mellanhänder, det blir mycket dyrare än om staten försälde direkt.

Det heter vidare, »att egare af redan å platsen befintliga byggnader skulle hafva företrädesrätt att för dem erhålla nödigt tomtutrymme utan högre afgift till kommunen än som i förhållande till hela arealen belöpte på den andel, de deraf skulle bekomma.» Men det fins icke omnämndt om marken skall öfverlätas för everdlig tid eller för lifstid. Om således innehafvaren afgår eller säljer, kan kommunen säga: »ni får taga bort byggnaden». Då skulle de, som byggt, komma i mistning af ett ganska stort kapital.

Hvad det sista stycket beträffar: »dels ock att tills vidare och intill dess annorlunda kunde vardas af Kongl. Maj:t bestämdt disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören», så tycker jag att det är något egendomligt. Har staten en gång öfverlemnadt eganderätten till kommunen, så vet jag icke, om det är med lag förenligt, att man sedan kommer och gör anspråk på försäljningsmedel och tomtören.

På grund af det outredda skick, hvori frågan ännu delvis befinner sig, yrkar jag därför afslag på så väl utskottets förslag som Kongl. Maj:ts proposition.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman, mine herrar! En föregående talare har i likhet med den, som senast hade ordet, påpekat några svårigheter för genomförandet af detta förslag och framställt anmärkningar deremot; men han har mindre ingått i behandling af sjelfva saken. Han tyckte, att det icke var lämpligt att kommunen skulle, såsom han uttryckte sig, »jobba» med tomter och få disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören. Han ansåg, att det vore bättre att staten gjorde det. Det är tydligt meningen, att de som innehafva tomterna skola besitta dem för all framtid, så att det icke kan komma i fråga, att de skola flytta derifrån.

Den näst föregående talaren menade, att den bestämmelsen i det kongl. förslaget att dispositionen af försäljningsmedlen och tomtörena skulle vid viss tid, när Kongl. Maj:t funne för godt att derom för-

ordna, kunna frångävas kommunen och öfverflyttas till Arvidsjaur kyrkostad, skulle vara stridande mot lag. Jag kan omöjligen finna det, ty man säger ju på förhand öppet ifrån: »här får ni nyttjanderätt, till dess jag vill taga ifrån eder den, och ni får underkasta eder, att det kommer en dag, då jag gör det.» Hvarken lag, Riksdag eller Kongl. Maj:t kunna lägga hinder i vägen för den saken. Ty kommunen har icke fått rättighet att disponera medlen längre än Kongl. Maj:t finner för godt att bestämma.

*Angående
upplåtelse af
kronomark
till
Arvidsjaur
kommun i
Norrbottens
län.
(Forts.)*

Det är efter min tanke icke så oviktigt, att, då denna fråga så länge varit föremål för behandling, den snart varder afgjord. Jag framhåller ännu en gång, hvilka stora förmåner, donationer, lättnader och privilegier af alla slag lemnats till städer, hvilkas utveckling man velat befordra, och huru som detta ländt till stor nytta och gagn för dem sjelfva och hela landet. Och det medgifvande, hvarom nu är fråga är onekligen, såsom en föregående talare nämnt, en sådan obetydlighet ur synpunkten af dess värde för staten — hvilket jag ock styrkt med hänsyn till det jemförelsevis ringa värde, som gemenligen plägar åsättas kronans öfverloppsmarker, då de skattläggas — att saken i sanning icke förtjenar att kammaren uppehåller sig dermed så länge som skett. För Riksdagen och för staten innebär det föreliggande förslaget snart sagdt ingen uppoffring. Men deremot är frågan icke oväsentlig för det stadssamhälle, som der uppe håller på att bilda sig.

Herr Hammarström: Jag skall icke inlåta mig på sjelfva hufvudfrågan. Men jag är mycket intresserad för att sådana ansatser, som nu föreslagits, göras, så att dylika trakter kunna blifva bebyggda och bebodda. Då frågan emellertid icke synes vara fullt utredd, önskar jag, på sätt ett par talare förut yrkat, att densamma i sitt nuvarande skick måtte afslås. Man undviker härigenom i den kommande framtiden sådana förvecklingar mellan stadssamhällen och enskilde om eganderätten till vissa jordområden, som hittills så ofta förekommit i vårt land, ty det är ju en mycket sorglig företeelse, när något sådant behöfver komma i fråga. Jag tillägger härvid den önskan, att regeringen i sinom tid måtte inkomma med fullständig utredning, huru med saken framdeles bör förfaras, på det att man der uppe i landet måtte slippa de antydde förvecklingarna.

Jag ber således att få yrka afslag å utskottets hemställan i sakens närvarande form, men under önskan att frågan måtte komma tillbaka i mera utredt skick.

Herr Gustafsson: Det är en i Riksdagen mycket allmän åsigt, att norrländingarna der få hvad de vilja. Men jag säger, att begära de icke mer, än hvad de nu gjort, så tror jag, att Riksdagen med skäl kan bevilja dem det och tacka dertill.

Hvad är statens intresse i en ort så belägen som Arvidsjaur? Jo, det är att der skaffa en centralpunkt för kulturen. Ty någon kultur kan icke utveckla sig der, om den icke har en centralpunkt att stödja sig på. Hvad är då naturligare, än att staten gör allt för att uppmuntra utvecklingen af en sådan centralpunkt? Under sådana

Angående förhållanden anser jag, att hvar och en borde vara med om Kongl. upplåtelse af Maj:ts proposition — hvar och en nemligen, som har statens intresse i kronomark i sigte. Vore det här fråga om att upplåta skogslotter på spekulation, till skulle jag naturligtvis sätta mig deremot, men detta är ej fallet här. Arvidsjaurs kommun i Här är blott fråga om att skaffa möjlighet för folket att kunna bo i Norrbottens sätta sig deruppe. — Vore det möjligt att tänka sig att, såsom i forntiden funnos trakter, hvilka voro isbelagda, men sedan blefvo jordiska lään. paradiset, man kunde förflytta jordens medelpunkt och ändra hennes rörelse, så att Arvidsjaur i en framtid blefve sådant som mellersta eller södra Sverige nu är, då skulle jag hysa betänkligheter i den föreliggande frågan. Men då jag tror, att Arvidsjaur, åtminstone under många, många år, kommer att ligga der det nu ligger och hafva det klimat, som det nu har, och då det dessutom synes mig behöfva en uppmuntran, skall jag, herr talman, yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i den förevarande frågan.

(Forts.)

Herr Petersson i Brystorp: Jag får erkänna, att jag är lika varm vän till bebyggandet af Arvidsjaur som den senaste talaren. Men jag vill hafva saken så stäld, att folket der kan förblifva bosatt och icke, såsom nu är förhållandet, nödgas sväfva i ovissbet, om det har jorden endast till begagnande eller får besitta den för everdlig tid.

Jag är icke säker, huru vida jag nyss fattade herr statsrådets och chefens för finansdepartementet anförande rätt. Men jag tyckte, att han sade, det Arvidsjaurs kommun skulle hafva nyttjanderätt öfver jorden, till dess den framdeles finge af Kongl. Maj:t andra bestämmelser om försäljningsmedlen och tomtörena. Men i så fall har kommunen ju icke fått marken annat än med nyttjanderätt. För min del skulle jag vilja hafva det så stäldt, att den, som bebyggde marken, äfven kunde få fasta derpå. Då jag emellertid icke anser den föreliggande utredningen af frågan vara tillräcklig, vidhåller jag mitt yrkande derom, att kammaren för närvarande måtte afslå så väl utskottets förslag som Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

Herr Alsterlund: Då jag har någon kännedom om förhållandena inom Arvidsjaurs kommun, anser jag mig äfven böra yttra några ord i denna fråga.

Det är visserligen sant, att det föreslagna området för kommunen kan förefalla väl stort, och skulle man endast tänka på behöfvet för närvarande så vore det också det. Men jag ber att få fästa kammarens uppmärksamhet derpå, att Arvidsjaurs kyrkoplatz är en centralpunkt för affärsverksamheten inom hela Piteå lappmark, och att den redan nu är ganska mycket bebyggd — detta till svar på ett yttrande af en talare, som ansåg, att man borde vänta med frågans afgörande till dess orten blefve bebyggd — samt att den på grund af dess egenkap att vara affärscentrum för ett stort område också säkert kommer att allt vidare utvidgas och bebyggas. För en del af det föreslagna området, nemligen för den så kallade kyrkostaden, har Konungens befallningshafvande i länet låtit upprätta en byggnadsplan och en byggnadsordning, som jag tror äfven blifvit fastställda. En annan del af området har man ansett vara tjenligt till att der anläggas så-

dana industriella verk, som till följd af sanitära skäl eller andra förhållanden icke borde anläggas inom det planlagda området. Man har sålunda tänkt sig, att terrängen vid Arvidsjaurs träsk eller i dess närhet skulle vara en lämplig plats för dylika verks anläggning. Af denna anledning har man också ansett nödvändigt, att kommunen skulle få gå med sitt område fram till detta träsk, som genomrinnas af den ganska stora Byskeelf, på hvilken en betydande timmerflottning och affärsverksamhet eger rum. Men, mine herrar, ingen lärer vilja uppföra dyrbara byggnader på en mark, som han icke till fullo eger för framtiden! Vill kammaren icke lemna fri dispositionsrätt åt kommunen öfver det föreslagna området, så hämmas, enligt min uppfattning, derigenom i betydande mån platsens utveckling och framåtgående till skada för både staten och kommunen.

En ärad talare, herr Carl Persson från Skaraborgs län, har sagt, att det vore en alltför liten inkomst, endast 66 öre, som staten skulle få för detta stora område, och han jämförde detsamma med ett annat, som lemna staten betydligt större inkomst och som jag tror ligger invid Helsingborg. Det passar allt bra illa, mine herrar, att uti berörda hänseende jämföra en trakt, som är belägen i sydligaste Sverige, med en trakt, som ligger snart sagt inom polcirkeln eller åtminstone i dess närhet. En sådan jämförelse duger bestämdt icke, och hade den värde talaren vistats deruppe, såsom jag gjort, skulle han icke hafva kommit fram med en dylik jämförelse. Hvad hans yttrande att kronan endast hade 66 öre om året för denna trakt beträffar, så har det rättats från statsrådsbanken under erinran, att staten derjemte erhöles för området i fråga en grundränta af $\frac{7}{64}$ mantal, det skattetal, som är åsatt den af ålder till Arvidsjaurs kommun upplåtta trakten. Dessutom veta vi, att fastighetsbeviljning skall utgå för hela området. Jag vill dock gerna medgifva, att hvarken fastighetsbeviljningen eller den åsatta skatten blifver någon vidare inkomst för staten. Men deremot vill jag påstå, och jag ber kammaren särskildt beakta detta, att staten icke torde få så alldeles liten inkomst af de byggnader och den rörelse, som der komma att uppstå. Vare dermed emellertid huru som helst, så måste det ligga i statens sannskyldiga intresse att i hvad på den ankommer medverka till att orten blifver bebyggd och att rörelse der kommer att bedrivas, ty härigenom vinnes en fördel för stat och kommun, som icke kan i penningar uppskattas.

Vederbörande jägmästare, som naturligtvis mycket väl känner till denna trakt, har i infordradt yttrande förklaradt, att platsen icke är lämplig att såsom kronopark behållas för statens räkning. Hvar och en, som varit der uppe, vet ock mycket väl, att den består, såsom förut här framhållits, dels af odugliga myrar, dels af kala berg och dels samt till största delen af afverkad mark. Orsaken till afverkningsen är att platsen varit länge bebyggd, och att timmer tagits från den omgifvande terrängen till uppförande af så väl kyrkostugor som ock måhända äfven till någon del till kyrkan.

Man har slutligen sagt, att denna fråga ännu icke är tillräckligt utredd. Jag vet verkligen icke, huru den skall kunna blifva bättre utredd. Kongl. Maj:t har helt enkelt föreslagit, »att ett å karta utmärkt område, 198 hektar 43 ar 80 kvadratmeter, dock med afdrag

Angående
upplåtelse af
kronomark
till
Arvidsjaurs
kommun i
Norrbottens
län.

(Forts.)

Angående upplåtelse af kronomark till Arvidsjaurs kommun i Norrbottens län.

af den till bostad för länsmanen afsatta mark, måtte, emot utgörande för den vid afvittringen utbrutna delen eller $\frac{7}{64}$ mantal af den å detta hemmantal belöpande ränta samt för återstoden af den genom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut den 8 juni 1889 bestämda skogsränta, sextiosex öre, för alltid öfverlåtas till Arvidsjaurs kommun, med rätt för kommunen *dels* att å området upplåta mark åt enskilde till bebyggande mot de vilkor, kommunen kan finna skäligt bestämna, dock med iakttagande dervid att de, till hvilka mark för nämnda ändamål af kommunen upplåtes, skulle vara skyldige att ställa sig till efterrättelse den plan för områdets bebyggande, som af Kongl. Maj:ts befallningshafvande är eller kunde bli för fastställd, samt att egare af redan å platsen befintliga byggnader skulle hafva företrädesrätt att för dem erhålla nödigt tomtutrymme utan högre afgift till kommunen än som i förhållande till hela arealen belöpte på den andel, de deraf skulle bekomma; *dels ock* att tills vidare och intill dess annorlunda kunde varda af Kongl. Maj:t bestämdt disponera för tomterna inflytande försäljningsmedel och tomtören.» Det är hela affären, som jag för min del anser vara klar och tydlig.

(Forts.)

Jag yrkar, herr talman, på grund af hvad jag anfört, bifall till utskottets förslag.

Herr Wikstén: Jag skall endast be att få säga några ord med anledning af hvad som här yttrats derom, att marken icke borde upplåtas åt kommunen. Således mena desse talare, att staten skulle direkt upplåta marken till enskilde personer, som der vilja bygga. Ja, detta kan nog sägas, men i praktiken är det faktiskt outförbart. Staten kan nemligen, såsom herr statsrådet nyss påpekade, icke på en gång och blott till enskilde personer öfverlemnna den ifrågavarande marken. Ännu hafva nemligen icke alla anmält sig, som der vilja bygga och bo, och man vet icke heller, hvilka de kunna bli. Skulle nu marken upplåtas vid olika tider, direkt till dem, vore en pröfning behöflig för hvarje obetydlig fråga, som saunolikt ofta komme att omfatta endast några få qvadratref. Det är alldeles otänkbart, att myndigheterna eller Riksdagen skulle kunna pröfva sådana småfrågor. Enda sättet här vid lag är därför, att staten upplåter marken åt Arvidsjaurs kommun och låter denna uppträda såsom mellanband. Och under de bestämmelser och begränsningar, som Kongl. Maj:t i detta fall föreslagit, finner jag, att det alldeles icke är förenadt med någon risk att åt kommunen medgifva en dylik upplåtelse.

Herr talman! Jag yrkar naturligtvis bifall till Kongl. Maj:ts och statsutskottets förslag i den föreliggande frågan.

Herr Zotterman: Jag ber att i korthet få göra en erinran. Denna erinran anser jag mig böra göra med anledning af de farhågor för egendomsförvecklingar, som herr Hammarström uttalade såsom stöd för afslag å Kongl. Maj:ts proposition.

Jag är förvissad om, att herr Hammarström dervidlag hade sin tanke fäst på de uppseendeväckande stadsjordsprocesser, hvilka hittills förekommit och för närvarande utageras i vårt land. Med anledning deraf ber jag få fästa kammarens uppmärksamhet derpå,

att dessa processer varit föranledda af helt andra förhållanden, än som beträffande den föreliggande frågan kunna förekomma. De voro närmast föranledda af den nya lagen om tjuguarig häfd, och hade sin grund uti oregelbundenheter, hvilka uppkommit under loppet af flera århundraden. Så fort nemligen lagen om tjuguarig häfd utkom, ansågo sig städernas fullmäktige skyldiga att tillse, huru vida under årens lopp jord blifvit olagligen fränhänd städerna och att, för den händelse så vore fallet, inom preskriptionstidens utgång söka återvinna densamma åt kommunen eller åtminstone derom i laga ordning väcka anspråk.

*Angående
upplåtelse af
kronomark
till
Arvidsjaurs
kommun i
Norrbottens
län.*

(Forts.)

Under nuvarande förhållanden kunna emellertid sådana omvistade saker icke förekomma i nyare samhällen. Vi hafva nemligen vårt lagfarts- och jordeboksväsende nu betydligt bättre ordnad än förr. Och möjligheten att två- å trehundraåriga missförhållanden i det hänseendet skola kunna föranleda rättsliga stridigheter mellan städerna såsom egare och enskilda såsom lägenhetsinnehafvare finnes icke att befara vid fråga om Arvidsjaur, der likartade stridigheter kunna på sin höjd omfatta tjugu år.

I detta fall anser jag mig för den skull fullt oförhindrad att biträda det förslag, som af Kongl. Maj:t framställts.

Öfverläggningen var slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 5.

Föredrogs bankoutskottets memorial n:o 2, angående verkställd granskning af riksbankens styrelse och förvaltning.

*Angående
riksbankens
styrelse och
förvaltning.*

Utskottet hemställde i detta memorial:

att ansvarsfrihet måtte beviljas fullmäktige i riksbanken *dels* för förvaltningen af denna banks hufvudkontor och dess afdelningskontor i Göteborg, Malmö, Jönköping, Kalmar, Karlstad, Luleå, Vexjö, Visby och Östersund under år 1890 samt, hvad beträffade kontoret i Karlstad, jemväl för den del af år 1889, detsamma varit i verksamhet; *dels ock* för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll för tiden från och med den 15 januari 1891 till samma dag innevarande år.

Herr Lyttkens begärde ordet och yttrade: Då det icke kan förnekas, att riksbankens rörelse är för hela landet en vigtig sak, är det ock af nöden att tillse att i denna rörelse icke i något vigtigare afseende oegentligheter få år efter år, tid efter tid återkomma, och Riksdagen, som är riksbankens hufvudman, bör tillse hvad som kan åtgöras för aflägsnande af dessa oegentligheter. Vi veta, att ett stort intresse gjort sig gällande för inrättande af nya afdelningskontor, och jag tror, att vi litet hvar skulle gerna se att i

*Angående
riksbankens
styrelse och
förvaltning.*

(Forts.)

hvarje residensstad finnes afdelningskontor af riksbanken. När den saken en gång blir genomförd, skall det leda till stor allmän nytta för vår affärsrörelse samt till många besparingar för statsverket, äfvensom till lättnader i rörelsen. Då så är förhållandet, kan jag icke underlåta att fästa uppmärksamheten vid en vigtig sak, som utgör ett hinder emot förverkligandet af denna så allmänt uttalade önskan. Det har synts i tidningarna, att bankofullmäktige i år afstyrkt anläggandet af några nya afdelningskontor, och det förundrar mig alls icke att de så gjort, när man ser ett sådant resultat af afdelningskontorens verksamhet som i Vexjö och Kalmar. De båda gånger jag förut fäst uppmärksamheten på dessa kontor, har det svarats, att orsaken till den låga ränta, kalmarkontoret lemnar, har varit att det funnits gamla förfalskade handlingar från den tiden, då Kalmar icke var eget kontor, utan dess distrikt hörde till hufvudkontoret. Men det kan icke vara möjligt, ja, jag säger rent ut, att det är omöjligt, att dessa handlingar kunna verka år ut och år in och ständigt vålla, att kontoret i Kalmar icke ens kommer upp till två procent. Man kan icke begära, att intresset för inrättande af nya afdelningskontor skall bli stort eller förmå göra sig gällande, då man ser sådana resultat. Men det förundrar mig på det högsta, att, då saken varit flera gånger på tal, bankoutsrottet underlåtit att låta Riksdagen få del af orsaken till detta förhållande. Det ser i stället ut, som om allting skulle vara godt och väl, och utskottet säger icke ett ord, om anledningen till dessa kontors låga afkastning är den eller den. Det tyckes som om de skulle dragas med ett kroniskt lidande. Med det i Vexjö är det något bättre, ty det ger då åtminstone 2,80 procent, men det i Kalmar lemnar endast 1,77 procent. Om jag hade rätt att interpellera utskottet, skulle jag fråga, hvad orsaken kan vara till detta. Jag vill visst icke hindra att bankofullmäktige erhålla full décharge, men nog skulle det vara intressant att få upplysningar härom, och jag tror att många med mig skulle vara glada deröfver. Jag tillåter mig betvifla, att den gamla surdegen af falska papper ännu finnes kvar. Jag har intet annat yrkande att göra än om bifall till utskottets hemställan om full décharge.

Herr Sjö anförde: Jag skall be att få vända mig mot herr Lyttkens, men får på samma gång erkänna, att jag ej hörde annat af hans yttrande än hans uttalande och beklagande öfver att afdelningskontoren i Kalmar och Vexjö icke bure sig bra, utan lemnade så liten ränta på de använda pengarna, att man icke skulle vilja utvidga riksbankens verksamhet, utan säga stopp, såsom fullmäktige gjort, då de afstyrkt väckta motioner rörande inrättande af flera afdelningskontor. Jag ber med anledning af detta hans yttrande få nämna, hvad Vexjö beträffar, att detta kontor haft betydligt mindre rörelsekapital i år än föregående år. 1890 hade det 2,810,000 kronor i medeltal, men 1891 endast 2,130,000 kronor eller vid pass 700,000 kronor mindre att använda till utlåningen; men hade det haft äfven dessa 700,000 kronor och desamma varit utlånade — vi antaga emot 4 procent ränta så hade vinsten under sista räkenskapsåret varit

betydligt större än föregående år; nu deremot har hufvudkontoret eller dess andra afdelningskontor fått använda ifrågavarande summa för sina behof. Följden har emellertid blifvit att, medan man kunnat för de öfriga afdelningskontoren beräkna en vinst af öfver fyra procent och åtminstone icke mindre än 3,02 procent, har man icke för Vexjö kommit upp till mer än 2,80 procent. Men i alla händelser se vi, att i öfrigt resultatet af riksbankens rörelse äro sådana, att riksbanken gör allt större och större vinst. För år 1891 har riksbanken lemnat 363,000 kronor mer än under föregående år. Under sådana förhållanden tror jag att man icke bör klandra, att riksbankens verksamhet utvidgas, ty äfven om afdelningskontoren icke skulle lemna sådana resultat, som herr Lyttkens önskar att de skulle uppvisa, äro de ändock till tjänst för allmänheten. Hvad skola vi hafva riksbanken till, om icke att tjena allmänheten genom att lemna hjälp i ena eller andra afseendet. Men den har äfven ett annat medel att befrämja sin verksamhet, nemligen genom att sprida sina sedlar, så att det lagliga betalningsmedlet kommer ut öfver hela landet. Afven om ett eller annat år ett afdelningskontor icke lemnar så stora inkomster som ett annat, så är det alldeles på samma sätt med en affärsman. Ena året går det uppåt och andra året åt motsatt håll. Att i tid och otid klandra bankens verksamhet, rörelse och förvaltning anser jag därför origtigt. Jag förmodar ock, att på det hållet, hvarifrån detta klander kommit, det föranledts af andra bevekelsegrunder än omsorgen om riksbankens och landets väl. Jag yrkar emellertid bifall till utskottets hemställan.

*Angående
riksbankens
styrelse och
förvaltning.
(Forts.)*

Herr Lyttkens: Om jag vore oartig, skulle jag svara på den siste talarens anförande: att det var som »Guds fred yxskaft». Ty icke ett enda ord af hvad han sagt är svar på hvad jag frågat. Jag framställde en fråga om orsaken, hvarför de nämnda två bankkontoren gifvit så liten afkastning. Derpå svarade han, att Vexjö haft mindre pengar i år, och därför hade räntan blifvit mindre, men om Kalmar sade han icke ett enda ord. Derpå yttrade han, att om ett kontor ger ett år mer eller mindre, berodde detta på tillfälliga orsaker. Derom är icke fråga det minsta. Jag frågade, hvarför Kalmar är ut och år in icke kommit upp till ens två procent. Det är om denna kroniska sjukdom hos detta afdelningskontor, jag önskat att få upplysning. Jag är fullt öfvertygad att den har sina fullt naturliga orsaker, men hvilka dessa äro får man icke veta.

Sedan sade han, att man icke får klandra riksbankens förvaltning i dess helhet, ty banken har sista året lemnat 363,000 kronor mer i vinst, men jag har icke klagat öfver bankovinsten. Det gälde blott kalmarkkontoret och ringheten i dess afkastning, och jag frågade huru det kom sig, att andra afdelningskontor kunna komma upp till fyra procent och mera, medan Kalmar står stilla eller rättare sagt går tillbaka.

Sedan sade han, att jag icke skulle vilja utvidga riksbankens verksamhet med flera kontor. Men det är just det jag yrkar. Just därför, att jag önskar inrättande af flera afdelningskontor, ville jag få upplysning om orsakerna till ett sådant förhållande, som gifver

Angående
riksbankens
styrelse och
förvaltning.
(Forts.)

motståndarne ett kraftigt argument mot att fortsätta på denna bana med inrättande af nya afdelningskontor, då man ser dessa kontors klena ställning år ut och år in. Jag upprepar för fjerde gången, att det är om denna kroniska sjukdom i Kalmar jag ödmjukt begärt upplysningar. Jag har icke fått några andra än dem herr Sjö lemnade, och dessa voro förutom en oberättigad insinuation om mina motiv sådana, att jag derå blott får anföra de orden, hvarmed jag började mitt anförande, nemligen: »Guds fred yxskaft!»

Herr friherre Fock: Det kan möjligen åligga mig att med några ord redogöra för min uppfattning af ifrågavarande förhållande. Enligt min uppfattning kan orsaken till att allmänheten icke så mycket anlitat de mindre afdelningskontoren uttryckas med få ord, nemligen: *konkurrensen med de enskilda bankerna och andra penningeanstalter*. Det är denna konkurrens, som är orsaken, och den är i synnerhet stor på de orter, der afdelningskontoret har vid sidan af sig ett hufvudkontor för en enskild bank, hvilken är i tillfälle att underlätta formerna för allmänhetens begagnande af krediten — och den torde äfven göra det i många fall — samt att i detta hänseende införa lättare former, som riksbanken ej ansett sig kunna medgifva. Jag lemnar för närvarande derhän, hurvida ej några åtgärder i den riktningen skulle kunna af riksbanken vidtagas. Såsom exempel på ifrågavarande konkurrens vill jag särskildt anföra afbetalningslånen, som i ej ringa mån förekomma vid de mindre afdelningskontoren.

Förhållandet är, att andra penninginrättningar, folkbanker, sparbanker, draga till sig dessa lån genom att lemna fördelaktigare betalningsvilkor än riksbanken gör. Det är klart, att det då i riksbanken skall visa sig en minskning med afseende å lån af oförmålda art. Afvenledes har, på grund af nämnda konkurrens, minskning egt rum af hypotekslånen, särdeles lån mot hypotek af teckning. Den rikligare penningetillgången har föranlett, att sparbankerna i främsta rummet uti högst betydlig mån dragit till sig dessa slag af lån, lemnande beqvämare lånevilkor.

Hvad åter vaxelrörelsen beträffar, hafva bankofullmäktige ansett särdeles angeläget att så mycket som möjligt ifrån afdelningskontoren likasom ifrån hufvudkontoret aflägsna s. k. ackommodationsvexlar. Denna art af vaxlar förekom för åtskilliga år sedan i icke ringa grad i afdelningskontoren och har äfven föranlett förluster.

Jag har för närvarande ej vidare att i detta ämne anföra; men är dock af den åsigt att afdelningskontoren, åtminstone de mindre bland dessa, skulle kunna erhålla en ej oväsentligt ökad rörelse genom någon förenkling af formerna och beqvämare betalningsvilkor, utan att säkerheten deraf skulle lida.

Herr Sjö: Jag vill ej tillåta mig att i grofheter bemöta den föregående talaren, herr Lyttkens. Jag tror knappt, att han menade hvad han yttrade och, om så var, må det stå för hans räkning.

Hvad angår kalmarkontoret, tror jag att herr Lyttkens i bankfrågor följer med så godt som trots någon, då han är en gammal bankman och mycket intresserad för sådana frågor. Då måste han

också allt för väl hafva sett, att kalmarkkontoret burit sig dåligt mycket för den skull, att det fick öfvertaga en mängd dåliga fordringar från hufvudkontoret, och dess att det arbetar inom tränga former. Hvad sedermera beträffar dess rörelse och dess inkomster, så har det ju lemnat något bättre resultat för sista räkenskapsåret än för föregående år. Det kan herr Lyttkens öfvertyga sig om, i fall han besvärar sig med att se efter i tillgängliga handlingar. Hvad orsaken i öfrigt är till riksbankens ställning och förhållanden, derom kan jag ej gifva honom vidare besked än han sjelf kan förskaffa sig ur tillgängliga handlingar, och upplysningar i öfrigt har han fått.

*Angående
riksbankens
styrelse och
förvaltning.
(Forts.)*

Hvad vexiökontoret angår, nämnde jag nyss ett förhållande, som bidragit till det dåliga resultatet der, och ett annat torde jag nu få tillägga, eller det att sparbanken der på platsen till och med i något fall — efter hvad som sagts mig — har nedsatt utlåningsräntan till fyra procent. När vi så veta, att det lägsta diskontot och den lägsta utlåningsräntan i riksbanken är fem procent, är det snart funnet, att det icke är så lätt att konkurrera med en sådan bankinrättning jemte de der på platsen varande enskilda bankerna, när man nödgas vid afdelningskontoret ha högre ränta.

Jag skall, som sagdt, i öfrigt ej vidare inlåta mig i något ordbyte med herr Lyttkens.

Herr Lyttkens: De upplysningar, som den ärade bankofullmäktigen lemnade, voro fullt rigtiga, men de rörde *alla* afdelningskontoren, ha lika tillämplighet på dem allihop och utgöra intet skäl, hvarför *ett* afdelningskontor står så långt efter de öfriga. Det är fullt riktigt, att konkurrensen med privatbankerna har haft till följd, att behållningen på ett afdelningskontor icke är så stor som den annars skulle hafva blifvit. Denna konkurrens inverkar naturligtvis mer eller mindre, men icke så mycket, att ett afdelningskontor uteslutande på den grund icke skulle kunna lemna mer än 1,77 procent i årsvinst, när andra afdelningskontor, som arbetat under samma konjukturer, lemnat 4,42, 4,38, 4,21 procent o. s. v — herrarne kunna sjelfva i betänkandet se alla dessa siffror. Konkurrensen var således icke något skäl, hvarför kalmarkkontoret gifvit så litet. Herr Sjö kom nyss med ett annat skäl. Det skulle bero på dessa gamla papper, som vi hört omtalas nu fyra eller fem år. Det skulle bero på gamla papper ifrån den tid, då kalmardistriktet lydde under hufvudkontoret. Men dessa papper äro väl slut nu, afskrifna och en gång förda utom linien.

Det kan ju hända, att orsaken till det dåliga resultatet är att söka i stora konkurser på platsen eller dylikt, som man ej kunnat förutse. Då jag emellertid icke nu kunnat få något annat svar än jag fått, måste jag väl afstå från min nyfikenhet att få veta, hvad orsaken är till denna låga utdelning i kalmarkkontoret, och blott beklaga att man i detta hänseende nu icke kunnat erhålla någon exakt uppgift, någon på verkliga förhållandet grundad uppgift. Om några stora konkurser ha vållat resultatet, då äro ju fullmäktige och de, som sköta banken, oskyldige. De kunna ej veta på förhand, att någon ting sådant skall inträffa. Men om vi nu finge upplysning om verkliga förhållandet och orsakerna till missförhållandet i Kalmar, så hade

*Angående
riksbankens
styrelse och
förvaltning.*

(Forts.)

vi något att anföra gent emot dem, som nu icke vilja ha nya afdelningskontor. Ty den uppfattningen kommer säkerligen nu att från flera håll göras gällande, att man icke bör splittra riksbankens medel på flera afdelningskontor, då det visar sig, att ett sådant kontor ej lemnar mer än 1,77 procent i utdelning. Det är således af intresse för riksbanksrörelsens vidare utveckling, som jag begärt en upplysning.

Friherre Fock nämnde, att man sökt att skaffa bort ackommodationsvexlar ifrån riksbanken. Det är fullt i sin ordning och fullt riktigt, att så har skett. Och det borde vara här som i England, att, om någon gör konkurs och han befinnes ha skrivit på ackommodationsvexlar, så straffas det såsom bedrägeri eller vårdslöshet mot borgenärer. Men här i Sverige äro vi icke komna så långt ännu, att vi veta att afskaffa alla dessa vaxeltransaktioner, som äro förklädda borgensförbindelser och nära på af sämre beskaffenhet än våra svenska borgensförbindelser.

Jag vill ej besvära vidare, när jag ej har någon förhoppning att få någon upplysning, hvarför detta afdelningskontor i Kalmar går så dåligt, och i förhoppning att förhållandet skall till ett annat år blifva bättre vid de omnämnda båda kontoren, yrkar jag bifall till utskottets förslag att bankofullmäktige skola erhålla full décharge.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 6.

*Angående
Skånska
hofrättens
förläggande
till Lund.*

Till behandling förekom vidare Andra Kammarens tredje tillfäl'liga utskotts utlåtande n:o 2, i samlingen n:o 3, i anledning af herr Chr. Bülow's motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning i fråga om lämpligheten af hofrättens öfver Skåne och Blekinge förläggande till Lund, m. m.

Uti en till utskottet hänvisad motion, n:o 28, hade herr Bülow yrkat, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta verkställa fullständig utredning af frågan om lämpligheten af hofrättens öfver Skåne och Blekinge förläggande till Lund samt derefter till Riksdagen göra den framställning, hvartill utredningen kunde föranleda.

På anförda skäl hemställde utskottet, att motionen för närvarande icke måtte till någon Kammarens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet anförde:

Herr Bülow: Visserligen har utskottet afstyrkt motionen i fråga, men utskottet har på samma gång så lifligt förordat samma motion, att jag icke kan annat än vara tacksam för det välvilliga uttalande, som har kommit densamma till del. Då samma fråga här förevar till behandling för åtta år sedan, yttrade sig utskottet också på det lifligaste för motionens syfte. Vidare har lagberedningen yttrat sig

för denna hofrätts flyttning till Lund. Lagberedningen har till och med sagt, att den borde ske i en nära framtid och att den vore ett önskningsmål, som beredningen hoppades snart skola uppnås. Senaste juristmötet i Skåne har likaså lifligt uttalat sig för flyttningen. Man var der ense om, att den praktiska och den teoretiska juridiska bildningen icke stått eller kunnat stå i samband med hvarandra tillräckligt i vårt land, och att den juridiska bildningen i vårt land i detta afseende står betydligt tillbaka mot hvad förhållandet är i utlandet, särskildt i Tyskland och i Danmark.

Hvad som nu egentligen står i vägen, så att utskottet icke vill taga steget fullt ut och nu förorda en skrifvelse i frågan, det är, att ett nytt hus för hofrätten i händelse af dess flyttning måste byggas. Det hus, som hofrätten bebor i Kristianstad, lär vara taxerad till 45,000 kronor, och dessa 45,000 kronor skulle således utgöra balansen i den stora frågan. Juristerna ha i 20 år — föregående utskott säger just så: »i två decennier» — arbetat för denna flyttning, och ännu skulle man likväl icke våga taga det lilla steget fullt ut att afåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t i motionens syfte. I de förslag Kongl. Maj:t både nu och förut framlagt rörande försvarsväsendet ser man tydligt, att regeringen önskar att en gång få Vendes artilleri samladt på ett ställe, nemligen i Kristianstad. Jag tror att, om man skall hålla sig till de lokala intressena, Kristianstad der vid lag blefve fullt ersatt för den flyttning, som här är ifrågasatt.

Om man något har reda på, huru lagförändringar i vårt land vidtagas, så vet man allt för väl, att vi icke ha ett så kalladt sammanhängande rättssystem i vårt land, att vi icke ha någon utarbetad kodifikation af detta system. Under sådana förhållanden arbeta juristerna i vårt land tyngre och svårare än i andra länder. Hvad särskildt beträffar arbetet vid universitetet, arbeta juristerna der under många förhållanden särdeles tungt. Den stora allmänheten känner icke lifvet vid universitetet så fullständigt, och man kan icke gerna tänka sig, att det skall vara så känt; men säkert är, att vid universitetet utföres ett förtjenstfullt arbete i kulturens tjänst. Vetenskapsmän oppoffra sig der, under sträfvet att följa med detta kulturens arbete, som icke är det lättaste, och hvad man än må säga om den akademiska ungdomen, säkert är, att det stora flertalet arbetar flitigt för att åt sig trygga en god framtid.

Det har alltid förhållit sig så, att Riksdagen i vårt land sökt att underlätta detta arbete, och i min motion yrkas endast bidrag till underlättandet af arbetet på ett område. Jag anhåller derfor om bifall till motionen.

Herr Bruzelius: Herr talman, mine herrar! Genom ifrågasvarande motion har för andra gången sedan år 1884 väckts förslag, att hofrätten öfver Skåne och Blekinge skulle förflyttas från den stad, der detta embetsverk i snart 71 år haft sitt trefna hem, till den stad, för hvilken båda motionärerna i frågan — herrar Thomasson och Bülow — varit representanter, nemligen till Lund.

Innan man beslutar sig för åtgärder, som leda till betydande

*Angående
Skånska
hofrättens
förläggande
till Lund.
(Forts.)*

*Angående
Skånska
hofrättens
förläggande
till Lund.
(Forts.)*

rubbningsar i bestående förhållanden, bör man väl noga öfverväga, huru vida giltiga skäl förefinnas att medverka till dylika rubbningar.

Det säger sig sjelft, att verkningarna af en flyttning från en ort till en annan af ett så pass stort embetsverk som en hofrätt är skall låta sig högst betydligt kännas på många områden.

Det är derför allt skäl att, innan beslut fattas, noga öfverväga motionärens skäl. Motionen går visserligen endast ut på en skrifvelse, men en skrifvelse från Riksdagen till Kongl. Maj:t innebär, såsom mer än en gång framhållits, nära nog ett halft löfte att, om Kongl. Maj:t tager frågan om hand i den riktning, skrifvelsen angifver, Riksdagen ock vill infria det gifna löftet med alla dess följder, särskildt hvad kostnaderna angår.

De skäl, som motionären i sin motion anført, skall jag be att i möjligaste korthet få bemöta.

Den första gruppen af dessa skäl vill jag kalla den historiska. Ett skäl inom denna grupp lyder: »Skåne, Halland och Blekinge hade fordom sina landsting i Lund, då dessa landskap ännu hörde till konungariket Danmark». — Ja, detta är ju en minnesvärd sak för staden Lund, om den vill lefva på sina minnen, men icke kan detta förhållande i vår tid, då Skåne, Halland och Blekinge lyckligtvis äro svenska landskap, vara något skäl för flyttning från en stad inom dessa landskap, till hvilken ett embetsverk en gång blifvit förlagdt, till en annan stad. Ett annat skäl inom nämnda grupp söker motionären i den för honom vackra tanke, som skulle ligga deri, att hofrätten, om den flyttades till Lund, skulle komma att få ett hem just på den grund, der professor Schlyter skrifvit »sitt jetteverk, landskapslagarna.» — Jag hemställer till den ärade kammaren att bedöma värdet af detta skäl, men med denna min hemställan har jag naturligtvis icke på något sätt velat sära pieteten för professor Schlyters minne.

Vidare finner motionären ett skäl för sitt förslag deri, att det icke var Riksdagen, som beslöt att hofrätten skulle förläggas till Kristianstad, utan att det var Konungen ensam. Detta påstående tar förvar dock ett berättigande.

Det förhåller sig nemligen så, att de skånska landskapens ständer redan vid 1664 års riksdag, åberopande sig på en bestämmelse i den så kallade Malmö recess, gjorde hemställan om att en särskild hofrätt måtte inrättas i Skåne. Denna hemställan hänsköt Riksdagen till regeringens framtida beslut, men svaret derpå lät vänta på sig mera än 1½ sekel, då genom en kungörelse, dagtecknad den 27 oktober 1820, Kongl. Maj:t instiftade en hofrätt för Skåne och Blekinge samt förordnade på samma gång, att denna hofrätt skulle en viss dag år 1821 sammanträda i Kristianstad.

Såsom skäl för valet af just denna stad till hofrättens säte anføres i den kongl. kungörelsen bland annat: »att hofrätten borde hafva sitt säte i en landsort, som genom sin redan betydliga folkmängd och genom allt mer och mer tilltagande odling framför andra vid en sådan förändring borde ådraga sig uppmärksamhet.»

Att Kongl. Maj:t utan Riksdagens hörande kunde bestämma platsen för den nya hofrättens säte, beror ytterst derpå, att 1664 års

Riksdag hänsköt belä frågan om inrättande af ifrågavarande hofrätt till Kongl. Maj:ts bepröfvande och således äfven om valet af hofrättens boningsort.

Men i detta afseende förekommer tillika: *för det första* att Kongl. Maj:t i sammanhang med sjelfva instiftelsen af hofrätten förordnat, att de årliga utgifter, som för den nya hofrätten erfordrades, skulle *tillsvidare* utgå ur besparingarna å andra hufvudtiteln; *för det andra*: att Kongl. Maj:t till 1823 års Riksdag icke blott meddelat Riksdagen underrättelse om inrättandet af den nya hofrätten och om de skäl, som dertill föranledt — alltså äfven om val af sätet för densamma — utan ock inlemnadt proposition om uppförande å ordinarie stat af utgiftsstaten för det nya embetsverket, och *slutligen*, att 1823 års Riksdag svarat på Kongl. Maj:ts meddelande och proposition: »att en ständig och ej blott för tillfället eller genom adjunktion ökad personal af Göta hofrätts ledamöter varit oundviklig, om ej domaregöromålen skulle blifva hvilande i hofrätten, och att detta behof blifvit på det mest tjenliga sätt uppfyllt genom den af Kongl. Maj:t i nåder inrättade hofrätten öfver Skåne och Blekinge.»

Af hvad jag nu haft äran anföra torde framgå, att den Riksdag, för hvilken frågan om inrättande på ordinarie stat af den, på Riksdagens egen begäran, instiftade hofrätt öfver Skåne och Blekinge framlades, i allt gillade de af Kongl. Maj:t redan företagna åtgärder, alltså äfven den af Kongl. Maj:t i mitt tycke väl valda boningsorten för den nya hofrätten — Kristianstad.

En annan grupp af skäl för sin motion har motionären i ett stycke, som lyder: »Det har länge i vårt land klagats deröfver att i den juridiska bildningen förefinnes en brist, i det nödig samverkan mellan teori och praktik saknas; att den akademiske läraren ofta icke är rätt skickad att dana unge män till praktiska jurister; att den unge akademikern, t. ex. docenten, ej får deltaga i en högre kollegial domstols arbeten, såsom sker vid de flesta utländska universitet, belägna i städer, der äfven högre domstolar äro förlagda.» Att en brist förefinnes i den juridiska bildningen må så till vida vara en sanning, som det är en sanning, att all mensklig bildning — vore den än så stor — aldrig når fullkomligheten. För min del kan jag dock ej medgifva, att den juridiska bildningen i vårt land är bristfälligare än annan fackbildning. Såsom motsats till den ärade motionärens omdöme i detta hänseende skall jag taga mig friheten åberopa ett yttrande af en auktoritet på detta område, nemligen Riksdagens herr justitieombudsman. Han har mer än en gång uttalat och senast i sin till denna Riksdag afgifna embetsberättelse åter upprepat det omdöme: »att Sveriges domarecorps väl häfdar det anseende för redbarhet, duglighet och pligttröhet, som denna corps sedan gammalt åtnjuter.»

Att samverkan mellan teori och praktik är fördelaktig, vill jag ingalunda bestrida, men jag påstår, att en sådan på det juridiska området redan eger rum emellan universitetet i Lund och hofrätten öfver Skåne och Blekinge, ehuru den, såsom motionären behagar uttrycka sig, är förlagd i en — »afkrok», till och från hvilken dock leda icke mindre än 6 jernvägar. Således står denna »afkrok» i

Angående
Skånska
hofrättens
förläggande
till Lund.

(Forts.)

*Angående
Skånska
hofrättens
förläggande
till Lund.
(Forts.)*

förbindelse med hela den öfriga världen och således äfven med staden Lund. Om man tager en karta öfver Skåne och Blekinge i sin hand, skall man finna, att Kristianstad är den mest centrala punkten och, då man vill bygga ett tempel, så plägar man lägga templet midt i byn. Det är en synnerligt stor fördel för allmänheten, som har ärenden till detta tempel. Jag kan bekräfta, att de, som hafva muntliga förhör inför hofrätten i Kristianstad, just till följd deraf att denna stad har så utomordentligt fördelaktiga kommunikationer, ofta infinna sig sjelfva för att bevaka sina mål utan att anlita kommissionärer. Samtidigt kunna de då uträtta sina ärenden i staden.

Jag vill vidare i detta sammanhang upplysa, att af Lunds universitets nuvarande herrar lärare inom den juridiska fakulteten, som utgöra 6 professorer och 4 docenter, inalles 10, icke mindre än 6, alltså mer än hälften, under den tid jag varit ledamot af hofrätten, fullgjort en ganska långvarig tjenstgöring vid underdomstolarne under hofrätten och inom hofrätten fullgjort olika tjenstgöring. Att detta lätt kunnat ske, beror derpå, att afståndet mellan Kristianstad och Lund är så godt som intet; man tillryggalägger den vägen på omkring 3¹/₂ timmar.

Motionären har vidare i sin motion framhållit, att hofrätten i fråga sammanbor under »intrasslade förhållanden» med ett artilleriregemente och bor »ytterst tarfligt». — Jag är i tillfälle upplysa, att hofrätten, som, om jag minnes rätt, till år 1841 förhyrde särskild lokal, sedan dess bott under samma tak som kongl. Vendes artilleriregemente i en stor och vacker byggnad, tillhörig kronan, uppförd till hem åt båda, såsom inskriften derå: »legibus et armis», ock utvisar; men ingalunda bo vi der under »intrasslade» utan under mycket rediga förhållanden. Vi hafva sammanbott såsom goda vänner och trogna grannar, såsom t. ex. Svea hofrätt, statskontoret och kammarkollegium sammanbo i det s. k. Kungshuset här å Riddarholmen. Om hofrätten skulle bo »ytterst tarfligt» enligt herr Bülow's mening, så borde han, såsom en känd sparsamhetsvän med statens medel, vara nöjd, då hofrätten finner sig belåten med sin bostad.

Förflyttningen af hofrätten från Kristianstad, hvilken stad naturligen beräknat att få behålla hvad den haft under mer än 70 år, skulle för staden i många afseenden blifva högst menlig. En afsevärd del af stadens bevilling och skatter till kommunen bäres af hofrättens embets- och tjenstemän, hvilka gifvetvis också på den orten, der de lefva, använda af sina löner hvad till lifvets uppehälle erfordras. Närvaron af hofrätten i Kristianstad drager också dit många personer, som hafva ärenden att bevaka i hofrätten, hvarigenom rörelsen i staden blir lifligare. För Kristianstad skulle alltså hofrättens förflyttning — såsom utskottet riktigt antager — blifva »ett mycket hårdt slag.»

Med hvad jag nu nämnt tror jag mig hafva bemött de skäl, som motionären i sin motion anført. Hvad han nu muntligen yttrat får jag bekänna, att det var så vidlyftigt och att han kom in på så skilda saker, att jag omöjligen kunde följa honom. Jag tror också, att af hvad jag nu anført skall framgå, att jag omöjligen kan instämma i utskottets i mitt tycke alltför varma motivering eller i det

slut, hvartill utskottet kommit, ett slut, deri endast hemställes om afslag »för närvarande» å motionen.

Nej, herr talman, då af den ifrågasatta förflyttningen af hofrätten öfver Skåne och Blekinge ej, enligt min mening, skulle följa några fördelar, men då densamma deremot skulle så väl onödigtvis rubba den stadga i bestående förhållanden, som är så nyttig ej blott för affärs- och näringslivets betingelser utan äfven på andra områden, som ock föranleda nya byggnader och i andra afseenden kostnader för statsverket till högst betydliga belopp, yrkar jag, att herr Bülows motion icke må föranleda någon kammarens åtgärd.

Angående
Skånska
hofrättens
förläggande
till Lund.

(Forts.)

Häruti instämde herrar *Petersson* i Hamra, *Pehrson* i Törneryd, *Arnoldsson*, *Truedsson*, *Andersson* i Lyckorna, *Svensson* i Olseröd och *Nilsson* i Rinkaby.

Vidare anförde:

Herr Jönsson i Gammalstorp: Efter det sakrika yttrande, som den föregående talaren afgifvit, återstår för mig intet att tillägga, utan ber jag endast att få tillkännagifva, att jag till alla delar instämmer med honom.

Herr Peterson i Hasselstad: Efter det sakrika anförande, som nyss afgifvits från skånebanken, är icke mycket att tillägga. Jag ber blott att få fästa uppmärksamheten derpå, att om, såsom nu är förhållandet, hofrätten öfver Skåne och Blekinge blifvit förlagd till Kristianstad, så har detta skett i den goda afsigten, att, såsom äfven talaren nämnde, denna hofrätt skulle ligga så centralt som möjligt för begge de provinsers inbyggare, som der behöfva få sina rättsgångsmål pröfvade. Skulle nu hofrätten flyttas från Kristianstad till Lund, så finge invånarne i östra Blekinge, som redan nu hafva 13 mil till hofrätten, ytterligare en betydlig vägsträcka till Lund, hvilket för blekingsborna blöfve en stor olägenhet.

Ett bifall till utskottets förslag skulle för öfrigt kunna hafva den verkan, att frågan toges om hand för någon utredning rörande vilkoren för en förflyttning af denna institution. Och hvad skulle följderna deraf kunna blifva? Jo, att en förflyttning äfven af en annan hofrätt skulle kunna ifrågasättas. Den juridiska fakulteten vid vårt norra universitet skulle kunna ha samma uppfattning, nemligen att Svea hofrätt borde förflyttas till Upsala, för att universiteten skulle blifva likställda. Detta är något som *kan* blifva konsekvensen af ett bifall till utskottets motivering i sin hemställan.

Det har sagts af motionären, att den juridiska bildningen behöfde en sådan förflyttning som den ifrågavarande. Men då skulle den juridiska bildningen vid Upsala universitet hafva samma behof, att hofrätten i Stockholm flyttades dit. Så vidt jag vet, har dock den juridiska bildningen i vårt land hittills icke lemnat något öfrigt att önska. Skickliga jurister hafva gått ut från båda våra universitet. Vi hafva sådana i båda kamrarna. Deri ligger således intet giltigt skäl för en flyttning af hofrätten i Kristianstad.

Angående Skånska hofrättens förläggande till Lund. (Forts.)

Jag skall icke förlänga diskussionen. Det är redan af en föregående talare fullkomligt ådagalagdt, att de motiv, som motionären anfört, icke hafva någon betydelse. Jag skall därför sluta med att instämma med talaren på skånebänken i hans yrkande, att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

Herr Bülow: Representanten från Kristianstad visade oss, att han triftes särdeles godt icke allenast i skånska hofrätten utan också synnerligen väl i Kristianstad. Jag torde likväl icke misstaga mig deri, att hans trefnad mest gälde sjelfva staden Kristianstad. Jag tror dock att enskilda samhällsintressen icke böra få tala, då det gäller hela landets intressen, allra minst inom Riksdagen.

Han nämnde, att ett bifall till mitt förslag skulle medföra stora rubbningar i bestående förhållanden. Jag tror icke det. Jag har blott åsyftat att främja den juridiska bildningen genom ett samarbete mellan praktiska och teoretiska jurister. Hvad detta samarbete skulle medföra för rubbningar förstär jag verkligen icke. Man skulle blott behöfva flytta ett bibliotek, några bläckhorn och skrifpennor — detta borde väl icke kunna medföra så synnerligen stora rubbningar.

Talaren påstod vidare, att jag i min motion skulle yttrat, att hofrätten öfver Skåne och Blekinge borde förläggas i den stad, der professor Schlyter skrivit sitt jettearbete, landskapslagarna. Detta har jag icke yttrat. Jag har blott i min motion omnämnt, att denne storman på vetenskapens område sjelf uttalade en sådan önskan och för den skull sålde sin gård med en stor och väl belägen tomt till Lunds stad för hälften af den summa, som den var värd. Dervid uttryckte han den önskan, att, om hofrätten komme att förflyttas till Lund, stadsfullmäktige skulle söka att bereda plats för densamma på hans tomt.

Vidare påbördade talaren mig, att jag klandrat den juridiska bildningen i Sverige. Det har jag ingalunda gjort. Relata refero: jag har endast återgifvit hvad juristerna sjelfve uttalat. De hafva sjelfve sagt, att den juridiska bildningen trots ihärdigt och flitigt arbete icke i vårt land kunnat komma upp till den ståndpunkt, som i våra grannländer. Han yttrade äfven, att justitieombudsmannen har uttalat de bästa vitsord om Sveriges jurister. Ja, visserligen, men detta hindrar icke, att han just i denna fråga intagit samma ståndpunkt som jag och lifligt uttalat sig för denna hofrätts förflyttning till Lund.

Vidare yttrade talaren, att Kristianstad har en liflig trafik och att det har icke mindre än sex jernvägar. Ja, det har det. Men Lund, och öfver hufvud hela vestra Skåne, är dock något helt annat än östra Skåne. Lund har t. ex. 52 jernbantåg om dagen sommartiden, och en dylik trafik torde knappast ens Stockholm kunna uppvisa maken till. Detta betyder dock något.

Hvad beträffar anmärkningen, att parterna sjelfva bruka personligen infinna sig i hofrätten, så får väl dock talaren från Kristianstad medgifva, att detta sker i mycket liten skala. Det mesta som an-

föres i hofrätten sker skriftligen genom kommissionärer, som veta att taga ganska bra betaldt, så att det skälet duger bestämdt icke.

Att hofrätten bor under intrasslade förhållanden är icke helt och hållet gripet ur luften, ty den byr af tygstaten, och kontraktet är ett oerhördt inveckladt dokument, såsom jag sjelf varit i tillfälle att för vissa mig om, då jag en gång sett detsamma. Om jag icke miss-tager mig, eger öfverläggning rum mellan hofrätten och artilleriet till och med när en fönsterruta blifvit sönderslagen och skall insättas.

Hvad slutligen beträffar den kommunalskatt, som hofrättens tjänstemän betala till Kristianstad, och hvilken skatt skulle tillfalla Lund, så kan jag icke annat än betrakta detta som en småsak. Jag har fäst mig vid sjelfva den stora hufvudsaken, som är att främja den juridiska bildningen i landet. Den frågan anser jag vara stor och den som främst bör komma i betraktande.

Jag yrkar fortfarande bifall till motionen.

Herr Ola Bosson Olsson: Herr talman! Jag skall i hufvudsak inskränka mig till att instämma med talaren på kristianstadsbänken. Jag skall blott tillägga ett par ord till bemötande af den senaste talarens yttrande. Han ansåg det vara en småsak med förflyttningen af hofrätten från Kristianstad till Lund. Det vore, sade han, blott fråga om flyttning af ett bibliotek, några bläckhorn och skrifpenor! Men det är väl dock några flere saker, som tåla att tänka på. Man får väl lof att bygga en ny byggnad för hofrätten i Lund. Och en sådan byggnad lär väl icke kunna åstadkommas för mindre kostnad än ett eller annat hundratusental kronor.

De intrasslade förhållanden, som motionären påstod skola ega rum mellan artilleriet och hofrätten i Kristianstad, har åtminstone jag icke hört talas om, oaktadt jag bor icke långt från Kristianstad och ofta besökt denna stad. Tvärtom har jag alltid funnit, att ett synnerligen godt förhållande dem emellan varit rådande, äfven när det till äfventyrs händt att man slagit sönder någon fönsterruta.

Jag skall sluta med att instämma i det yrkande, som framställes af talaren på kristianstadsbänken.

Herr Bruzelius: Herr Bülow ansåg sig kunna sluta af mitt anförande, att jag var en mycket stor vän af Kristianstad. Det vill jag visst icke förneka. Och jag undrar, om icke herr Bülows motion och hans tal i dag till försvar för densamma varit ett bevis på, att han är en minst lika varm vän af Lund som jag af Kristianstad. Derfor tänkte jag först när jag läste motionen, att i den vänliga inbjudning den innehåller för hofrätten att komma till Lund låge ju en uppmärksamhet. Vanligen brukar man svara på en bjudning med en kontrabjudning, i synnerhet då inbjudningen upprepas. Kanske hade det därför varit artigast af mig, som har äran att vara ledamot af hofrätten och af Kristianstads samhälle, att besvara herr Bülows vänlighet med en inbjudning till universitetet i Lund att flytta till Kristianstad. Men jag har i stället beslutit mig för att på inbjudningen lemna ett afböjande svar.

Då herr Bülow åter vill intrassla våra boningsförhållanden, får

*Angående
Skånska
hofrättens
förläggande
till Lund.
(Forts.)*

Angående; Skånska hofrättens förläggande till Lund. jag upplysa de herrar, som icke varit der, att det förhåller sig så, att i den stora vackra byggnad, som eges af kronan och som disponeras af hofrätten och artilleriet, har hofrätten sina särskilda rum och artilleriet sina egna embetslokaler, och om några reparationer behöfvas, så är det inga öfverläggningar derom, ty *de* laga sina »rutor» och *vi* våra.

Jag vidhåller, herr talman, mitt yrkande att motionen icke må till någon kammarens åtgärd föranleda. Det är samma hemställan, som utskottet gjort, med uteslutande af orden »för närvarande».

Herr Collander: Den ärade motionären synes mig vara särdeles angelägen att åstadkomma en vaxelverkan emellan akademien och hofrätten för att få bättre undervisning för juristerna. För mig är det hufvudsak, att hofrätten icke är en undervisningsanstalt utan en domstolsinstitution. Till följd häraf är det väl mycket bättre att hofrätten är förlagd i någon af det praktiska lifvets centralpunkter. Om en förflyttning verkligen vore af nöden, ville jag följaktligen mycket hellre att hofrätten förlades till Malmö än till Lund. Ingen tänker på att flytta Svea hofrätt till Upsala, och det just därför att Svea hofrätt är belägen i en centralpunkt för vårt praktiska lif, hvilket för domstolen medför en mycket nyttig verkan. Men om man ville flytta Göta hofrätt från Jönköping till Göteborg, skulle jag af samma skäl vilja vara med derom, ty Göteborg är med afseende å det praktiska lifvet en bra mycket viktigare stad än Jönköping. Motionären tyckes icke hafva stort förtroende till juristerna, men då det gäller att döma, är nog beröring med det praktiska lifvet att föredraga framför beröring med akademien.

Jag tycker visserligen icke om utskottets motivering, men jag är med om det slut, hvartill utskottet kommit, nemligen att med anledning af motionen någon åtgärd icke bör vidtagas.

Jag inskränker mig därför till att yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de olika yrkandena, biföll kammaren det af herr Bruzelius framställda yrkande, att motionen icke måtte till någon kammarens åtgärd föranleda.

§ 7.

Slutligen föredrogs och bifölls Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3 (i samlingen n:o 4), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i syfte, att den post-tjenstemän tillkommande rätt att uppbära afgift för expedition af lösväskor må utbytas mot direkt löneförbättring ur statskassan.

§ 8.

Herr talmannen anmälde, att herr *C. G. Bergendahl*, hvilken allt sedan Riksdagens början varit af sjukdom förhindrad att delta i kammarens sammanträden, denna dag intagit sin plats bland kammarens ledamöter.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial och utlåtande

n:o 16, med förslag till voteringsproposition, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens *andra* hufvudtitel;

n:o 17, med förslag till voteringsproposition, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens *tredje* hufvudtitel; och

n:o 18, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af verkställd granskning af fullmäktiges i riksbanken och fullmäktiges i riksgäldskontoret åtgärder för uppförande af det dem gemensamt lemnade uppdrag, i fråga om uppförande å Helgeands-
holmen af riksdags- och riksbankshus;

bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa delar af tullbevillningen; samt

Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, med anledning af väckt motion om utsträckt rätt för sterbhusdelegare att erhålla gemensam expedition i lagfartsärenden.

§ 10.

Anmäldes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 7, i anledning af, dels genom framställning af justitieombudsmannen, dels genom motion väckta förslag om ändrad lydelse af 102 och 140 §§ i konkurslagen den 18 september 1862;

n:o 8, i anledning af väckt motion om ändring i gällande lagbestämmelser rörande stämning; och

n:o 9, i anledning af väckt förslag om upphäfvande af gällande föreskrifter, att vissa domar eller utslag skola tvefaldt utskrifvas.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,⁴⁰ e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.

Tisdagen den 1 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$, 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 23 nästlidne februari.

§ 2.

Föredrogos, hvar för sig, statsutskottets memorial:

n:o 16, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens *andra* hufvudtitel; och

n:o 17, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande anslagen under riksstatens *tredje* hufvudtitel.

De föreslagna voteringspropositionerna godkändes.

§ 3.

Föredrogos men blefvo å nyo bordlagda:

statsutskottets utlåtande n:o 18;

sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 1; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 2.

Härefter lemnades ordet på begäran till

*Angående
ändring i
föredrag-
ningslistan.* Herr Johansson i Noraskog, som yttrade: Jag tillåter mig hos herr talmannen och kammaren anhålla, att bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa delar af tullbevillningen, måtte på föredragningslistan för morgondagens sammanträde sättas främst bland de två gånger bordlagda ärendena.

Med bifall till denna hemställan, beslöt kammaren, att bevillningsutskottets betänkande n:o 2, angående vissa delar af tullbevillningen,

skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras främst bland de ärenden som blifvit två gånger bordlagda.

Vidare föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarrens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5.

§ 4.

Herr *Nils Svensson* i Olseröd aflemnade en motion, n:o 179, om ändrad lydelse af 13 § riksdagsordningen, hvilken motion bordlades.

§ 5.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att riksdagsmannen J. A. Fjällbäck insjuknat i »Influenta» och på den grund är hindrad att deltaga i Riksdagens förhandlingar, intygas härmed.

Stockholm den 29 februari 1892.

Edv. Laurent,
Leg. Läk.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *C. F. Winkrans*, under åtta dagar från och med den 4 dennes.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

lagutskottets utlåtanden:

n:o 14, i anledning af väckt framställning angående formen för vissa vexelmåls behandling;

n:o 15, i anledning af väckt motion angående framläggande af förslag till lag rörande sådana bevis, som det skall åligga presterskapet att utfärda;

n:o 16, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser rörande upprättandet af förslag till klockare- och organisttjänst; och

n:o 17, i anledning af väckt motion angående rätt för qvinna att innehafva klockare- och kyrkosångarebefattningar; samt

Andra Kammarrens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 6, i anledning af herr *Gustaf Anderssons* i Himmelsby motion om befrielse för rust- och rotehållare från skyldighet att bekosta soldats sjukvård, m. m.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit tvenne gånger bordlagda.

§ 8.

Justerades ett protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,⁴⁶ e. m.

In fidem

Hj. Nehrman.
